

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

**на тему: Публічне управління та адміністрування в сфері
страхування сільськогосподарської продукції**

Виконала:

студентка спеціальності

281 «Публічне управління та адміністрування»

ОП «Публічне управління та адміністрування»

Барбіна Анна Олександрівна

Керівник:

Маслак Олександр Миколайович

доцент кафедри публічного управління та адміністрування

Рецензент:

Шумило Ірина Іванівна

магістр державного управління, Департамент економічного
розвитку та торгівлі Сумської ОДА

Суми - 2022

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	Економіки і менеджменту
Кафедра	Публічного управління та адміністрування
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування» ОП «Публічне управління та адміністрування»

Затверджую:

Завідувач кафедри

д.е.н., професор

О.П. Славкова

« _____ » « _____ »

2021 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Барбіній Анні Олександрівні

1. Тема роботи: Публічне управління та адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції

2. База практичного дослідження:

Департамент агропромислового розвитку Сумської ОДА

керівник роботи Маслак Олександр Миколайович, к.е.н., доцент

затверджена наказом по університету від

«04» травня 2022 р. № 498-н

3. Строк подання студентом закінченого проєкту (роботи) «16» грудня 2022 р.

4. Вихідні дані до проєкту (роботи):

нормативно-законодавчі акти України, навчально-методичні посібники, монографії, підручники за тематикою дослідження, наукові публікації, статистична інформація, інформація Департаменту агропромислового розвитку Сумської ОДА.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- охарактеризувати страхування сільськогосподарської продукції та необхідність його публічного адміністрування;
- проаналізувати поняття та систематизувати елементи системи публічного адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції;
- дослідити нормативно-правове забезпечення страхування сільськогосподарської продукції;
- провести аналіз тенденцій розвитку публічного адміністрування страхової діяльності;
- визначити проблемні питання публічного адміністрування страхування сільськогосподарської продукції Сумської області;
- розробити основні напрями удосконалення системи публічного адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції Сумської області;
- обґрунтувати необхідність організаційно-правових змін в сфері страхування сільськогосподарської продукції;
- розробити концептуальні аспекти впровадження кліматичного страхування.

6. Дата видачі завдання:

«22» грудня 2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення об'єкту, предмету дослідження, формулювання мети та задач кваліфікаційної роботи, складання плану	<i>Листопад-грудень 2021</i>	
2	Підбір та вивчення літературних джерел, законодавчої та нормативної бази	<i>Січень 2022</i>	
3	Узагальнення теоретичного матеріалу з обраної теми дослідження та представлення чорнового варіанту першого розділу кваліфікаційної роботи	<i>Лютий-квітень 2022</i>	
4	Збір та обробка фактичного матеріалу, узагальнення аналізу застосування досліджуваного питання на підприємстві (фахове стажування та переддипломна практика)	<i>18 квітня - 28 травня 2022</i>	
5	Оформлення теоретичної частини кваліфікаційної роботи, узагальнення аналітичної частини, захист звіту по переддипломній практиці	<i>Червень 2022</i>	
6	Проектування напрямів вдосконалення досліджуваної проблеми	<i>Липень-Серпень 2022</i>	
7	Завершення проектної частини кваліфікаційної роботи та подання попереднього варіанту третього розділу керівнику	<i>Вересень 2022</i>	
8	Оновлення даних за 2019, 2020, 2021 роки та доопрацювання аналітичного і проектного розділів кваліфікаційної роботи	<i>Жовтень-листопад 2022</i>	
9	Оформлення кваліфікаційної роботи, та її подання на попередній захист та рецензування	<i>Листопад 2022</i>	
10	Перевірка кваліфікаційної роботи на автентичність (подання роботи для перевірки на плагіат на кафедрі, до відділу якості освіти)	<i>02 грудня 2022 07 грудня 2022</i>	
11	Засідання експертної комісії	<i>12 грудня 2022</i>	
12	Подання закінченої роботи та документів до неї до деканату	<i>16 грудня 2022</i>	
13	Захист кваліфікаційної роботи	<i>21-22 грудня 2022</i>	

Студент _____ **А. О. Барбіна**

(підпис)

Керівник роботи _____ **О. М. Маслак**

(підпис)

Перевірку на автентичність проведено.

_____ **Н. М. Баранік**

(підпис)

Кваліфікаційна робота допущена до захисту _____ **М. О. Лишенко**

(підпис)

АНОТАЦІЯ

Барбіна А.О. Публічне управління та адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції.

Кваліфікаційна робота зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», СНАУ, Суми-2022 р. Рукопис.

В кваліфікаційній роботі досліджено сутність і значення страхування сільськогосподарської діяльності в Сумській області та України. Описано ряд нормативно- правових актів, що регулюють дану діяльність. Визначено, що за відсутності підтримки державного розвитку, а також відсутності державного фінансування, уповільнюється розвиток цієї частини галузі, тому ця сфера не може розвиватись. У вигляді вдосконалення законодавчого урегулювання, це створить сприятливі умови для фінансування не тільки страхування сільськогосподарської продукції медицини, а й всієї системи страхування. Можемо зробити висновок, що оскільки приватна система страхування стосується не лише приватних інтересів, а й реалізації суспільних інтересів, то необхідно, щоб держава контролювала реалізацію цих інтересів. Крім того, в умовах адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади, відбулася трансформація державного управління в публічне.

Проаналізовано ряд діючих нормативно- правових актів, що регулюють діяльність у в сфері страхування сільськогосподарської продукції . Виявлено, що зміна законодавства в сфері державного управління страховим сектором є необхідною передумовою для розвитку страхування в цілому. Крім того, в роботі зазначаються порівняння та організаційно-правові засади страхової діяльності міжнародних страхових компаній, а також пропонуються зміни в системі агрострахування та в концепції функціонування страхових компаній.

Ключові слова: страхування сільськогосподарської продукції, страхові компанії, публічне управління, кліматичне страхування.

SUMMARY

Barbina A.O. Public management and administration in the field of insurance of agricultural products.

Qualification work on specialty 281 «Public management and administration», SNAU, Sumy-2022. Manuscript.

In the qualification work, the essence and significance of insurance of agricultural activity in the Sumy region and Ukraine were investigated. A number of regulatory and legal acts regulating this activity are described. It was determined that in the absence of state development support, as well as the lack of state funding, the development of this part of the industry slows down, so this area cannot develop. In the form of improving the legislative regulation, this will create favorable conditions for financing not only the insurance of agricultural products of medicine, but also the entire insurance system. We can conclude that since the private insurance system concerns not only private interests, but also the realization of public interests, it is necessary for the state to control the realization of these interests. In addition, under the conditions of administrative and territorial reform and decentralization of power, the transformation of state administration into public administration took place.

An overview of the main tasks of state regulation and public management in the field of insurance of agricultural products is given. It was found that changing the strategy of state management of the insurance sector is a necessary prerequisite for the development of insurance as a whole. In addition, the work mentions the comparison and organizational and legal principles of insurance activity of international insurance companies, and also proposes the implementation of a new concept of the functioning of insurance companies. The work analyzes the need for changes in the system of current legislation.

Key words: insurance of agricultural products, insurance companies, public administration, public regulation of insurance activity, climate insurance.

ЗМІСТ

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ	7
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	11
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ	21
2.1 Аналіз тенденцій розвитку публічного адміністрування страхової діяльності	21
2.2 Проблемні питання публічного адміністрування страхування сільськогосподарської продукції Сумської області	33
РОЗДІЛ 3 РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ	45
3.1 Обґрунтування необхідності організаційно-правових змін в сфері страхування сільськогосподарської продукції в Сумській області	45
3.2 Впровадження кліматичного страхування	55
ВИСНОВКИ	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	74
Додаток А Основні показники розвитку страхування сільськогосподарської продукції Сумської області	
Додаток Б Характеристика закладів страхування в Сумській області	
Додаток В Апробація результатів дослідження	

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

КМУ - Кабінет Міністрів України

ОДА - Обласна державна адміністрація

ВРУ - Верховна Рада України

ЗУ - Закон України

НПА - Нормативно-правовий акт

СКУ - Страховий Кодекс України

СС - Страхова сума

Ст - Страховий тариф

Ск - Страховий коефіцієнт

ОВВ - Органи виконавчої влади

ОМС - Органи місцевого самоврядування

ЄС - Європейський Союз

ВСТУП

Актуальність теми. Публічне адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції є питанням не суто юридичним, а навіть соціально- економічним, адже воно зачіпає інтереси як суб'єктів владних повноважень, так і звичайних громадян – резидентів та нерезидентів держави. Також, це питання є досить цікавим та неоднозначним, тому що воно суттєво впливає на державну страхову ланку в цілому. Досить багато наукових робіт публікувалось з даного питання, однак вчені ,юристи та економісти не змогли дійти до консенсусу, тому я вважаю, що питання є досить актуальним, цікавим та частково розкритим.

Безпосередньо публічне адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції регулюється ЗУ «Про Страхування», який визначає основні та загальні поняття страхування, види страхування, вимоги та особливості страхування певних видів. Щодо наукових досліджень, то детально даному питанню присвячені роботи Ткачук О.Ю., Пуліної Т.В., Зєніна -Біліченко А.С., Заболотної Г.І., Мороз В.М., Батир Ю.Г., Мороз С.А. та інших.

В працях цих науковців показано, що складність впровадження публічного адміністрування в сфері страхування, обумовлена відсутністю системного підходу до її організації, непослідовністю державної політики та законодавчого врегулювання. Все вище зазначене обумовило тему дослідження, її мету та основні завдання для вирішення.

Метою роботи є обґрунтування та розробка концептуальних аспектів розвитку страхування сільськогосподарської продукції .

Визначена мета роботи досягається через вирішення таких **завдань**:

- охарактеризувати страхування сільськогосподарської продукції та необхідність його публічного адміністрування;
- проаналізувати поняття та систематизувати елементи системи публічного адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції;

- дослідити нормативно-правове забезпечення страхування сільськогосподарської продукції;
- провести аналіз тенденцій розвитку публічного адміністрування страхової діяльності;
- визначити проблемні питання публічного адміністрування страхування сільськогосподарської продукції Сумської області;
- розробити основні напрями удосконалення системи публічного адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції Сумської області;
- обґрунтувати необхідність організаційно-правових змін в сфері страхування сільськогосподарської продукції;
- розробити концептуальні аспекти впровадження кліматичного страхування.

Об'єктом дослідження є організаційно-правові аспекти публічного регулювання страхування сільськогосподарської продукції.

Предметом дослідження є сукупність соціально-економічних закономірностей публічного адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції.

При написанні роботи використовувались такі **методи дослідження**: індукція і дедукція (при аналізі тенденцій проведення реформ у сфері страхування) абстрактно-логічний (узагальнення результатів аналізу та формування висновків на їх основі); аналізу та синтезу (для систематизації наукових підходів до трактування термінів та категорій, визначення власних трактувань); метод відносних і середніх величин, факторний аналіз, порівняння, групування, графічний та інші статистичні методи (для проведення аналізу стану страхування агропромислового виробництва в Україні; метод узагальнення (використовувався при написанні загальних висновків).

Робота виконувалась відповідно вимогам, зазначеним у методичних рекомендаціях кафедри публічне управління та адміністрування СНАУ та в

частині оформлення- вимогам методичних рекомендацій факультету економіки і менеджменту СНАУ.

Інформаційною базою для дослідження були офіційні дані сайтів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Департаменту агропромислового розвитку Сумської ОДА, а також інші закони, що регулюють страхову діяльність.

Елементи наукової новизни: набуло подальшого розвитку: визначення публічного управління страхування в страхування сільськогосподарської продукції; елементи системи страхування сільськогосподарської продукції; удосконалено: модель державного сфери агрострахування; обґрунтований підхід необхідно змін у чинному законодавстві, що регулює страхову діяльність.

Практична значимість одержаних результатів полягає в можливості використання запозиченої міжнародної моделі вирішення проблемних питань в сфері страхування сільськогосподарської продукції в виді залучення фінансового субсидіювання з боку держави.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Положення кваліфікаційної роботи доповідалися автором на двох наукових конференціях: у VI Міжнародній науково-практичній конференції «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики (м. Київ, 19 травня 2022 року), Всеукраїнській науковій конференції студентів та аспірантів, присвяченій міжнародному дню студента(м. Суми, 18–22 листопада 2022 року).

Публікації. Результати наукового дослідження щодо публічного адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції відображене у двох наукових працях.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний текст викладений на 61 сторінках комп'ютерного тексту, робота містить 2 таблиці, 5 рисунків, 3 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Однією з досить значимих соціальних категорій є категорія «страхування», яка включає значний спектр соціально-економічних відносин, які, в свою чергу, відображаються системою індикаторів стану та умов життєдіяльності кожної людини окремо, та соціальних груп людей, кожного домогосподарства, населення країни в цілому, та окремих регіонів, зокрема. Як правило, в категорію включають такі поняття та відповідні їм індикатори, як: ризики, страх, безпека.

Категорія страхування у країнах СНД має відображення у вигляді інструментів для створення взаємовигідних фінансово-економічних відносин, направлених на розподіл страхових ризиків між учасниками саме страхових відносин. Дана категорія важлива в тому, що процес діяльності зводить до мінімуму навантаження на бюджети (держаний та місцевий); забезпечуються умови для циклічності функціонування суб'єктів державної економіки за рахунок створення і використання страхових та інших фондів у разі настання такої необхідності, а також для сприятливого рівня соціальної стабільності громадян держави. [1]

Аграрна діяльність, як одна із основних складових національної економіки України, являється одним із основних джерел прибутку від продажу сільської продукції. Насамперед, агрострахування є дуже цінним механізмом в системі аграрної політики. Страхування сільськогосподарської продукції, як правило, зменшує наслідки обставин, що трапились внаслідок несприятливих подій. Однак, незважаючи на стрімку тенденцію розвитку аграрної частини сектору, страхування с/г знаходиться на низькому рівні в цілому. На сьогодні фермери та суб'єкти аграрного ринку, більше страхують сільську спеціальну техніку, аніж самої продукції, тим паче у теперішній час.

Погодні умови останнім часом мають дуже стрімкі зміни, через це агрострахування мало б відігравати важливу роль та сприяти сталому розвитку агробізнесу, однак через ряд економічних та соціальних проблем розвиток страхування аграрної діяльності наразі в стані становлення. Погодні катаклізми останніх десятиліть, вказують на те, що якщо буде відсутній чіткий механізм регулювання агрострахування, а бо ж відсутність страхування агроризиків загалом, то це призведе до складної ситуації подібної до минулорічної, наприклад дефолти, відсутність розрахунків за кредитами, невиконання договорів, масові пікети агровиробників та, подекуди, суїцидальні випадки доведених до відчаю фермерів, які не повинні бути присутні в нашій державі XXI столітті.

Одним із видів страхування є ринок аграрного страхування, на якому страхуються ризики, які пов'язані з процесом виробництва та переробки сільськогосподарської продукції. [2] Дана частина страхового ринку конкретизується на захисті майнових і особистих інтересів аграріїв, а також суб'єктів аграрної діяльності, які спеціалізуються на господарсько-виробничій діяльності, яка на сьогодні, дозволена Законом України.

Законом України визначено, що договір страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою - це такого роду договір страхування сільськогосподарської продукції, який створений для виплати страхового відшкодування сільськогосподарському товаровиробнику, зазначеного в даному договорі, у разі настання страхового випадку. [1] Також цим же нормативним – правовим актом зазначено, що аграрний страховий ризик - це певні дії або події, що мають всі ознаки імовірності та випадковості настання і можуть стати причиною тотальної загибелі (тобто втрати) застрахованих посівних площ (посадок), загибелі (недобору, недоотримання) врожаю, який застрахований, також загибелі (втрати, вимушеного забою, вимушеного знищення, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин, які знаходяться у власності фермера або на іншій законній підставі, а також причиною недоотримання в майбутньому користі - очікуваного прибутку (доходу) від реалізації вирощеної, відгодованої, виловленої,

зібраної, виготовленої ним первинної (без вторинної обробки та переробки) сільськогосподарської продукції за період її окупності. [3]

Для того, щоб страхові відносини в сфері сільськогосподарської продукції набирали обертів, необхідний насамперед, процес взаємодії учасників ринку аграрного страхування. Розвитку страхового ринку передують взаємодія структурних і інфраструктурних суб'єктів та об'єктів. Згідно з організаційно-правовими формами реалізації підприємницької діяльності в аграрній сфері, споживачами страхових послуг можуть бути сільськогосподарські підприємства (всіх форм власності), фермерські господарства та господарства населення. [4] Об'єктами страхового захисту можуть бути сільськогосподарські культури і багаторічні насадження; оборотні (матеріали, сировина, готова продукція та ін.) також необоротні засоби (технології, устаткування, обладнання та ін.); підприємницькі ризики товаровиробників (як приклад, пов'язані із зміною номенклатури цін на сільськогосподарську продукцію).

На сьогодні, страховим продуктом вважають закріплені однією стороною (страховиком) порядок та умови страхування, а також форми документів та істотні умови договору страхування, що є обов'язковими для виконання страховиком та страхувальником такого договору. [2] Для того, щоб зрозуміти питання точніше, потрібно розуміти різницю між страхуванням сільськогосподарських культур та сільськогосподарських тварин. [5] Отже, до страхування сільськогосподарських культур належить ненастання: загибелі (втрати, пошкодження) застрахованих посівів (посадок), загибелі (недобір, недоотримання) застрахованого врожаю, продуктів бджільництва, відхилення від значення показників (індексів), визначених страховиком і страхувальником у договорі страхування. Насамперед до страхування сільськогосподарських тварин належить ненастання: загибелі (втрати, вимушеного забою, травматичного пошкодження або захворювання) застрахованих сільськогосподарських тварин. [6]

На сьогодні модель страхування в сільській місцевості зумовлюється розвитком страхового посередництва, яка виступає ключовою частиною, що в

майбутньому призводить до забезпечення комунікаційних та інформаційних зв'язків між структурними учасниками ринку аграрного страхування. Не менш важливою роллю у сфері стимулювання, регулювання, контролю та створення умов для реалізації інноваційних підходів в страховій діяльності наділені повноваженнями урядові та неурядові організації. Функціональні обов'язки урядових та неурядових організацій націлені на перспективу розвитку в підвищенні фінансово-економічної та інвестиційної активності, а також зведення до мінімуму монополії і контролю конкуренції між суб'єктами ринку аграрного страхування з метою реалізації страхових інтересів всіх учасників страхового процесу. [7]

Тобто, ми бачимо, що необхідно урегульовувати питання публічного адміністрування сільськогосподарської продукції на законодавчому та державному рівнях для відмежовування понять, термінів, для розуміння діяльності органів, що здійснюють страхування, а також розуміти вимоги, виокремлені особливості та відмінності між іншими видами страхування, щоб не було прогалин в даній сфері та непорозумінь серед населення, а також щоб виключити неосвіченість та фінансову безграмотність у господарюючих суб'єктів, голів та керівників фермерських господарств, суб'єктів владних повноважень. власників ферм та, ФОПВ, різних товариств, та директорів організацій. [8]

Чим більш досконале та повне буде законодавче та державне регулювання в сфері страхування сільськогосподарської продукції, тим краще та скоріше в Сумській області та в Україні загалом воно буде розвинено та набере більшу затребуваність серед суб'єктів агропромислового розвитку, адже розвиток залежить напряду від суб'єктів влади, а саме від впливу законодавчих та виконавчих органів на сферу страхування сільських та аграрних продуктів, шляхом впровадження нових нормативно - правових актів, що регулюють діяльність страхових компаній на ринку страхових послуг в Україні, доопрацювання та зміни в чинному законодавстві, це стосується тих актів, які спричиняють колізії при урегулюванні збитків страховими компаніями, коли настала страхова подія, а також при різних формах судочинства в майбутньому.

Багатогранність страхових відносин в аграрному секторі зумовлює необхідність урахування об'єктивної необхідності їх формування, державних інтересів щодо безпечного розвитку аграрного сектора економіки та соціально-економічних інтересів окремих виробників сільськогосподарської продукції. У зв'язку з цим варто виокремити макро- та мікрофактори, які обґрунтовують доцільність функціонування ринку агрострахування. [7]

Проаналізувавши, ряд літератури, дійшли висновку, що потрібно також на державному рівні заохочувати людей до страхування сільськогосподарської продукції різними державними програмами та конкурсами, це дасть змогу державним страховим компаніям збільшити свій дохід, а страхувальникам не потрапити у фінансову кризу і також зберегти свій прибуток, тобто ми розуміємо, що для всіх сторін це є позитивним чинником, а також це є досить значним вкладом у економіку нашої держави.

Взагалі під системою публічного адміністрування розуміють сукупність взаємопов'язаних елементів: держава, політика, публічне управління, суспільство та влада. Під поняттям публічне адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції розуміють регламентовану законами та іншими підзаконними актами функції суб'єктів публічного адміністрування в сфері страхування сільської продукції, агровиробництва, тварин, тощо. [9]

Суб'єктами публічного управління та адміністрування є владні структури. До складу входять різні самоврядні структури, серед них можуть бути різні громадські. Вони відносяться до суб'єктів публічного управління та діють виключно від свого імені тільки для вирішення питань, що передбачені Законом, а також визначені їх статутними документами. [9]

Предметом публічного адміністрування є відносини між суб'єктами та об'єктами в сфері страхування сільської продукції. Станом на зараз, ринкової економіка переплітається із страхуванням підприємницьких ризиків, тому що це впливає велике на розвиток підприємництва та бізнесу в Україні, адже воно націлене на захист інтересів страхувальників шляхом грошового відшкодування збитків, отриманих у зв'язку з настанням страхового випадку. [10] Штаби

реалізації страхового ринку відображаються в кількості взаємних показників, що показують актуальний рівень та мають перспективи у визначенні динаміки розвитку системи страхового захисту в сільській місцевості на майбутнє.

Зауважимо, що підприємницька та управлінська діяльність теоретично є ризиковою, а тому страхування є тим механізмом, який корегує настання страхових випадків. [11] Тому суть страхування полягає в мінімізації ризиків, пов'язаних з такою діяльністю.

Отже, можна сказати, що на першому місці у підприємницькій діяльності головну роль відіграє страхування підприємницьких ризиків. [4] У різних сферах підприємництва та бізнесу є свої нюанси страхування, кожна сфера має конкретні ознаки, характерні тільки для неї, а тому сільське господарство також не виключення. Протягом виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції найчастіше виникають такі ситуації, які можуть призвести до втрати прибутку і ресурсів або навіть до банкрутства сільськогосподарського товаровиробника, а тому основні засоби виробництва (земля, живі організми, знаряддя виробництва) потребують підвищеного захисту. Ми повинні зрозуміти, що страхування в аграрному секторі економіки є важливою гарантією мінімізації збитків. [12]

Людство з кожним роком стає все більш уразливішим до навколишніх природних та неприродних потенційних небезпек, внаслідок чого ризик нанесення шкоди людям в рази збільшується, тому населення потребує юридичного захисту майнових та особистих інтересів громадян і юридичних осіб як у теперішньому часі, так і в майбутньому. До цього ж можна додати, що страхування є надійним інструментом гарантування якісних змін в економіці України, її активної інтеграції та взаємодії зі світовим економічним простором, підвищення конкурентоспроможності та іміджу країни, врахування викликів нової економіки та принципів формування соціально відповідальної держави.

З кожним роком світова економіка стає все більш вразливою до високих рівнів від стихійних лих, катаклізмів, явищ і катастроф та нещасних випадків, через це настає потреба у споживанні найрізноманітніших ресурсів заради відтворення матеріальних благ та підвищення добробуту громадян, а також

збереження сільськогосподарських товарів, що могли постраждати внаслідок цих факторів. Всі ці названі фактори несуть нестійку рівновагу між інтересами та можливостями суспільного розвитку, тому знову ж таки страхування сільської продукції допоможе страхувальникам уникнути фінансових труднощів, через аграрні збитки, бо те що ми наразі бачимо дозволяє нам зробити висновки, що сучасна цивілізація перетворюється на суспільство ризику.

Взагалі, страхування є стратегічним сектором економіки. За допомогою обсягів резервів та термінів, де розміщуються кошти, страхові компанії перетворюються в величезні фінансово-кредитні інститути. Завдяки діяльності, що вони здійснюють, частина фінансової влади в їх руках.

Отже, основними чинниками, що сприяли б розвитку системи агрострахування в Україні, є: наявність у об'єктів агропромислового комплексу страхового інтересу, платоспроможного попиту, ефективних каналів продажів, сприятливого податкового клімату, політичної та економічної стабільності, довіри населення до влади і фінансово-економічних інститутів, формування ринкового ставлення до питань соціального захисту. Зрештою очевидно, що і Україні необхідно розвивати сферу страхування і що її чекає велике майбутнє.

Проаналізувавши визначені параметри, очевидним є те, що досягнення відповідного рівня та якості страхування в житті людини можливе виключно в результаті ефективної взаємодії різних суб'єктів економічних відносин, в тому числі органів влади, які визначають державну політику за різними напрямками.

На сьогодні зростання економічного потенціалу в сфері страхування сільськогосподарської продукції можливе лише при розвитку правових інститутів, які б сприяли захисту майнових прав сільськогосподарських товаровиробників та адаптації вітчизняного законодавства до європейських стандартів. [15]

Наразі, правова база регулювання відносин страхування сільськогосподарської продукції визначається Конституцією України, Цивільним кодексом України, Законом України «Про страхування», законами про Державний бюджет України на відповідний рік, Про особливості страхування

сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та нормативно-правовими актами, прийнятими відповідно до зазначених актів. [15]

Серед органів державної влади, які регулюють відносини в сфері регулювання та адміністрування агропромислового виробництва можемо віднести Департамент агропромислового розвитку в Сумській ОДА, в якому було пройдено виробничу та переддипломну практику, було виділено основні завдання, які покладаються на Департамент, а саме:

1) забезпечення реалізації державної політики, розроблення та виконання регіональних інноваційно-інвестиційних та інших програм і прогнозів розвитку галузей агропромислового виробництва;

2) участь у формуванні та реалізації соціальної політики на селі, сталого розвитку регіонального агропромислового ринку і сільських територій регіону;

3) організація роботи з питань виробництва сільськогосподарської продукції, кадрового забезпечення, охорони праці та техніки безпеки;\

4) участь у формуванні та розвитку державної політики, націленого на ефективне та перспективне забезпечення агропромислового комплексу та гарантування продовольчої безпеки держави а інші. [16]

Національне законодавство не передбачає обов'язкового страхування ризиків сільськогосподарського виробництва, крім цього органи державної влади не зацікавлені в наданні дотацій сільськогосподарським товаровиробникам для компенсації частини сплачених страхових платежів. У зв'язку з цим, попри наявність законодавчої бази, аграрії не мають змоги реалізувати механізм страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою. [17]

Тобто, ми розуміємо, що публічне адміністрування займає низьку ланку в сфері страхування сільськогосподарської продукції в Україні, і це означає, що показники сільськогосподарського виробництва знижуються дедалі частіше.

Звернувши увагу на вищенаведене, потрібно проаналізувати досвід інших країн щодо публічного адміністрування страхування ризиків у сільськогосподарському виробництві, а підсумки такого аналізу висвітлити в нормативно-правових актах українського законодавства.

Державне регулювання страхування сільської продукції, як стверджує О. Марценюк - Розарьонова, включає правові, адміністративні та економічні методи впливу, які у свою чергу мають власну будову.

Рисунок 1.1 - Методи регулювання страхової діяльності

Джерело: систематизовано на основі [2, 6]

Відповідно до чинного законодавства України, є два види страхування: добровільне та обов'язкове. Слід зауважити, що деякі країни світу вже впроваджували обов'язкове страхування, однак це не призвело до позитивних змін та зрушень в системі страхування, також країни та страхові компанії зіштовхнулися з серйозними проблемами, а тому вимушені були перейти на добровільну систему страхування, яка існувала раніше. [19]

Україна в цьому плані не виключення, країна в 2002 активно впроваджувала обов'язкове страхування культур та тварин, але через неготовність страхового сектора, відсутність державних коштів для цього та низку інших причин постанова КМУ №1000 від 2002 року, втратила чинність і обов'язкове сільськогосподарське страхування не набрало бажаних обертів, та популярність серед українських аграріїв.

Наразі в Україні страхування проводиться на добровільній основі, однак обов'язкові види страхування передбачені ст.7 ЗУ «Про Страхування». Згідно статті 10 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України» [5], особа зобов'язана попередньо застрахувати ризики загибелі

сільськогосподарської продукції, якщо така особа:

- продає на організованому аграрному ринку будь-який вид товарного деривативу, базовим активом якого є сільськогосподарська продукція;
- отримує бюджетну дотацію або субсидію, пов'язану з виробництвом сільськогосподарської продукції або здешевленням її ціни; [18]
- отримує банківський кредит на цілі виробництва сільськогосподарської продукції або придбання капітальних активів, якщо проценти за таким кредитом частково або повністю відшкодовуються за рахунок бюджету;
- отримує бюджетний або банківський кредит під гарантію держави чи органу місцевого самоврядування на цілі виробництва сільськогосподарської продукції або придбання капітальних активів.

Можемо прийти до висновку, що діюче законодавство, яке на сьогодні є механізмом регулювання відносин в сфері страхування сільськогосподарської продукції, загалом не цілком виокремлює особливості сільського господарства як суттєвої галузі економіки України. Саме через це, потрібно удосконалити теоретичні питання які стосуються сільськогосподарського страхування. Вони обов'язково повинні бути викладені в основу розробки організаційно-правового механізму його запровадження в Україні.

Щоб створити надійну та ефективну сферу страхування в Україні необхідно перш за все, розробити та впровадити окреме законодавче забезпечення страхування сільськогосподарських товаровиробників, а також необхідно сформулювати стратегічні та прогнозні підходи, які повинні бути покладені в основу державної політики у сфері страхування. По-друге, треба створити належні економічні та фінансові умови для стимулювання розвитку страхового ринку в сільському господарстві.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1 Аналіз тенденцій розвитку публічного адміністрування страхової діяльності

У своїх наукових роботах Л.А. Мотильов дослідив: «Оскільки продукт, що створюється в сільському господарстві, – основа для багатьох галузей промисловості, а також відтворення робочої сили, недоотримання його в неврожайні роки може привести до серйозних диспропорцій, якщо завчасно не буде створений страховий (резервний) фонд в потрібних розмірах». [18] Це є доречне висловлення, беручи до уваги наше сьогодення.

На сьогоднішній день, публічне урегулювання страхового сектору розвивається з певним відставанням порівняно з банківським. Однак поступово, через зріст, який спричинений купою чинників, наприклад як економічне зростання, розвиток банківської сфери та підвищення фінансової грамотності населення, - відбувається розширення і збільшення страхового ринку на що вказує концепція пруденційного регулювання і нагляду. Тобто, сучасною проблемою до сих пір залишається потреба у визначенні підходу платоспроможності страховиків, а також, що саме за показники оцінюються і яка вони відіграють роль у фінансовому аналізі. [19]

В світовому розумінні агрострахування визнається як, ефективний інструмент управління ризиками сільського господарства. Україну слід назвати аграрною країною, адже відсоток виробництва сільськогосподарської продукції складає 8% ВВП, відсоток землі призначеної для використання її в сільськогосподарських цілях складає 70% території України, в Україні 15 тис сільськогосподарських підприємств та 43 тис фермерських господарств , 470

страхових компаній, які працюють над економікою України, але на превеликий жаль страховий ринок в сфер страхування сільськогосподарської продукції є нерозвинутим.

Аналіз тенденцій розвитку агрострахування вимагає системного відображення таких важливих факторів, як: кількість укладених договорів аграрного страхування; обсяги застрахованих сільськогосподарських площ; ліміти відповідальності страховиків; сума капіталізованих страхових премій і сплачених страхових виплат (відшкодувань) та сума державної підтримки щодо страхування сільськогосподарської продукції тощо.

Щоб зрозуміти та оцінити перспективи аграрного страхування необхідно знати історію виникнення та умови розвитку даної сфери. Отже, якщо говорити коротко про становлення ринкових відносин у страховій діяльності, то після того як Україна стала незалежною в 1991 році, пройшов процес демонополізації державних установ, внаслідок чого відбулася поява нових приватних страхових компаній, що створило необхідну базу для страхового ринку України.

Незважаючи на те, що страхова діяльність була поширеною в Європі та світі ще від Епохи Великих географічних відкриттів, за часів УРСР страховий ринок був представлений єдиним Держстрахом. І коли вже розпався СРСР, то страхові відносини необхідно було розвивати спочатку. Економічні, соціальні, наукові та технічні відносини суттєво погіршились, тому що власники організацій знаходились в різних державах. Страховики опинились у скрутній ситуації, адже вони мали справу з ризиками, які держава була не в змозі відшкодувати, тому що держава не могла виступати гарантом усунення наслідків від надзвичайних подій, тобто ставали незахищеними перед ймовірними нещасними випадками. Так і виник страховий ринок. Людство прийшло до висновків, що тільки страхування може забезпечити захист суб'єктам економічних відносин. В нижче зазначеній таблиці наведені переваги агрострахування.

Агροстрахування		
понукає до використання сучасних технічних та технологічних досягнень, зокрема, застосування надійних засобів захисту врожаю	дозволяє повернути взяті в кредит кошти за рахунок страхового відшкодування в разі настання несприятливої події та полегшує доступ сільгоспвиробників до кредитних ресурсів	компенсація збитків завдяки страхуванню дозволяє своєчасно розрахуватися з переробниками, постачальниками матеріально-технічних ресурсів та іншими партнерами

Рисунок 2.1 - Основні переваги застосування агрострахування в сільському господарстві

Джерело: власне узагальнення

На сьогодні страховий ринок є одним з найменш розвинутих секторів економіки України, через що є нагальна потреба у підвищенні ролі страхування в системі господарювання, залучивши кошти від страхувальників, страхові компанії гарантують захист клієнтів і мають змогу інвестувати ці кошти в національну економіку.

Отже основним важелем регулювання страхової діяльності в Україні являється ринок страхових послуг, проблематичний аспект ринку страхових послуг важливий та, на жаль, не вирішений до сих пір.

Актуальність цього питання є важливою для розвитку сільського господарства, адже через публічне регулювання, тобто втілення всіх урядових приписів в нормативно- правові акти досягається урегулювання збитковості. Головним фактором, який на нашу думку гальмує розвиток агрострахування, є відсутність закону, який би регулював відносини між страховими компаніями та сільгоспвиробниками.

Наглядно, ми можемо побачити, як розвинулось страхове врегулювання через призму законодавчих актів.

Таблиця 2.1 - Основні нормативно–правові документи регулювання страхування сільськогосподарської продукції

Нормативно-правовий акт		Його значення для системи страхування в Україні
Декрет КМУ «Про страхування» від 10.05.1993 року №4793		Заклав основи системи правового регулювання страхової діяльності в Україні, визначив основні поняття, пов'язані з ринком страхових послуг.
Законодавчі документи, що стосуються питань агрострахування	ЗУ про Страхування від.07.03.1993р №85/96 - ВР	Перший законодавчий акт, що регулює спеціальні відносини у сфері агрострахування
	Конституція України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, ЗУ «Про власність». «Про господарські товариства»	Другий блок законодавства, блок, який розповсюджується на всі суб'єкти господарської діяльності зокрема і на суб'єкти страхової діяльності.
	ЗУ «Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001- 2004 р» від 18.01.2001 №2238-III	Третій блок законодавства, який регулює сферу страхування сільськогосподарських ризиків – нормативні акти, що стосуються питань надання державної підтримки сільським виробникам
Постанова КМУ «Про затвердження Порядку і правил проведення обов'язкового страхування врожаю та культурі багаторічних насаджень» від 11.07.2022 р		Зазначалось, що аграрії під час страхування сільських культур та цукрових буряків від встановленого переліку ризиків, отримають з бюджету компенсацію 50% страхових платежів. Однак в результаті програма не запрацювала.
ЗУ «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24.06.2004року №1877-IV		Визначено основоположні принципи, також види державної підтримки агровиробників в Україні. Розділ 3й цього НПА присвячено державному регулюванню ринку страхування сг проодукції.
Постанова КМУ «Порядок використання коштів державного бюджету,що спрямовується для фінансової підтримки виробництва продукції тваринництва та рослинництва» від 06.05.2005року №325(В)		Прописано механізм використання коштів для надання страхових субсидій виробниками сг продукції.

Джерело: систематизовано на основі [8, 10]

На сьогодні, нажаль у фермерів та суб'єктів «агрогосподарювання» відсутнє розуміння щодо необхідності страхування своєї діяльності в цілому, а саме: страхування тварин, сільської продукції, землі, виробництв продукції та інше, адже вони вважають, що страхування в сфері сільськогосподарської продукції доречне тільки при наданні банківських кредитів. Так на сьогодні і дійсно, щоб взяти кредит в банку на придбання сільськогосподарської техніки для

використання її в майбутньому для обробки та підготовки ґрунту, заготівлі кормів, посіві та збиранні врожаю, а також для утримання домашніх тварин, необхідно отримати страховку у страховика, який має на такий вид страхування спеціальну ліцензію. Також, наприклад, щоб купити майно (ангар, склад, нежитлове приміщення, ферму і інше майно) яке буде використовуватись в аграрних цілях, необхідно таке майно застрахувати. Земля, як об'єкт аграрного сектору, при покупці в кредит під посів або для вирощування сільськогосподарської продукції, також обов'язково має бути застрахована. [21]

Тобто, ми бачимо, що в Україні наразі страхування сільськогосподарської продукції є обов'язковим, лише при кредитних відносинах, це і є, нажаль проблемою сьогодення. При цьому держава, встановивши вимоги щодо обов'язковості страхування у 40 випадках, передбачила відповідальність за його нездійснення лише в 11 випадках. Це означає, що правоохоронні механізми не спрацьовують у 72,5% випадків ОС, у тому числі у випадку страхування майнових ризиків при промисловій розробці нафтогазових родовищ та цивільної відповідальності за шкоду, яку можуть зазнати треті особи внаслідок вибуху. Таку ситуацію перекриває сам інститут обов'язкового страхування.

Так, в українському сільському господарстві застраховано до 5% ризиків, тоді як у більшості розвинених країн цей показник сягає 70-80%. Водночас за кілька років на території України втрати врожаю від несприятливих погодних умов можуть досягати 45-50%. Масштаби впливу стихійних лих на сільськогосподарське виробництво в останні роки коливаються від 3 до 7 млрд грн щорічно, з яких державний бюджет компенсує лише десяту частину. Однією з передумов подальшого розвитку публічного страхування є посилення його функцій через модифікацію діючих та виявлення нових.

Якщо проаналізувати будь-яку сферу підприємництва, то можна зауважити, що будь-який ФОП так чи інакше схильний до виробничих, фінансових й інших видів ризику у зв'язку з прагненням отримати дохід, від реалізації своєї продукції, мінімізуючи витрати. Не завжди керівники або бухгалтери можуть передбачити настання страхового випадку в сфері реалізації своїх повноважень, а також

неможливо передбачити той чи інший розвиток подій, уникнути виникнення тих чинників, які можуть призвести до втрат, або пошкодження службового майна, в майбутньому при цьому здійснюючи аграрну діяльність. [22]

Якщо узагальнити особливості страхування сільськогосподарської продукції у країнах ЄС , то можемо виділити ряд тих, що можуть стати прикладом для національного законодавства:

- країни Європейського Союзу мають приведені до єдиної системи методи й форми державного регулювання страхової діяльності, які встановлюються відповідними Директивами з питань страхування;

- країни ЄС користуються нормативно-правовими методи регуляторного впливу держави;

- посилюється попит серед страхового захисту, ціллю якого є нагромадження й використання грошових та інших ресурсів для здійснення превентивних заходів із попередження, подолання або знищення негативного впливу ризиків і відшкодування завданих ними матеріальних чи інших збитків;

- поєднання авторитарного та демократичного режимів страхування ;

- страхова компанія, що має ліцензію на зайняття такою діяльністю, матиме право здійснювати таку діяльність за межами своєї країни , наприклад в будь-якій іншій країні Європи тощо.

- збалансування страхового законодавства країн-учасниць ЄС завдяки реалізації таких заходів: введення єдиних правил фінансових гарантій страховикам, єдиних правил ліцензування, визначення відповідальності національних органів нагляду за страховою діяльністю, а також введення єдиної класифікації видів страхування;

- покращення якості кадрових штатів, європейське навчання фахівців зі страхування, високорозвинена інфраструктура, дотримання податкового та страхового законодавства, що захищає інтереси як страховика, так і страхувальника тощо. [2]

На сьогоднішній день, гостро стоїть питання: які принципи закладені в основі страхових відносин та страхового ринку цілому!? Адже, актуальні питання

стають щодо розвитку страхування в сільськогосподарській діяльності в сумській області, інститут публічного страхування набуває стрімких темпів розвитку, удосконалюється законодавче регулювання такої діяльності. Тому що, від принципів регулювання сільськогосподарської діяльності залежить, в якому напрямку буде здійснюватися законодавча робота з утворення нових законопроектів, які в подальшому і будуть регулювати суспільні відносини у сфері публічного страхування.

Для того, щоб ефективно функціонував аграрний ринок, необхідно насамперед, створити роботу необхідної ринкової інфраструктури. Якщо ми ознайомимось з діючим законодавством України про формування інфраструктури аграрного ринку, то ми зможемо усвідомити, що Верховна Рада України не має чіткої моделі інфраструктури аграрного ринку, саме через це формування відбувається стихійно, а не комплексно. Це можемо підкріпити законом «Про страхування» у редакції від 4 жовтня 2001 року, тобто законодавець не має чіткого розмежування понять та нечітко оперує визначеннями та не зовсім зрозуміло регулює страхову діяльність в цілому. З метою стимулювання розвитку сільськогосподарського виробництва Законом України “Про державну підтримку сільського господарства України” від 24 червня 2004 року було визначено особливості державного регулювання ринку сільськогосподарського страхування шляхом запровадження комплексного та індексного страхування, а також створення Фонду аграрних страхових субсидій. Проте вказані норми Закону виявилися неефективними, що зумовило прийняття 9 лютого 2012 року окремого Закону України “Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою”, який набрав чинності з 1 липня 2012 року. [20]

Отже, страховий ринок в аграрній сфері України, нажаль, залишається нерозвинутим, через багатоманітність колізій та прогалин в чинному законодавстві, цьому передують об’єктивні та суб’єктивні причини: стан економіки сільськогосподарського виробництва, недостатній фінансовий потенціал страхових компаній, відсутність конкуренції страхових послуг, ризикованість й мала вигідність страхового бізнесу в сільському господарстві

порівняно з іншими видами страхової діяльності, через високий рівень збитковості, а саме: через стихійне лихо, неврожай, засух, кліматичних умов. Ще однією причиною чому ринок страхових послуг є нерозвиненим є відставання у розвитку нормативно правової бази страхування, на що треба звернути більш детально увагу.

Щодо забезпечення платоспроможності страхових компаній, то Європейський Союз вказав, що вони з одного боку мають ознаки систематичності, послідовності та логічності розвитку, а з другого боку – страхові компанії наділені жорсткими сучасними вимогами, що входять в принципи пруденційного нагляду та врахуванні ризиків діяльності страховика.

Такий спосіб підвищує захист інтересів застрахованих осіб, а також посилює моніторинг за кількісними і якісними вимогами, сприяє прозорій ринковій звітності тощо. Треба зазначити, що хоч і публічне та адміністративне регулювання платоспроможності страхових компаній в Україні пройшло етапи еволюції, сучасні науковці вважають, що вона все ще не відповідає передовим міжнародним стандартам. Нещодавно, в Україні постало питання щодо перегляду вимог до забезпечення платоспроможності страховиків у на Solvency II що матиме істотний вплив на страховий ринок та означатиме значні зміни та методи стандартів здійснення нагляду на цьому ринку. [23]

Такий вид відносин, як перестраховування, в Україні не дуже розвинений, оскільки не захищений угодами перестраховування. На це є ряд об'єктивних причин, серед яких: пропозиції про укладення договору перестраховування з'являються в останній момент, як тільки договір страхування підписаний або страхові компанії мають намір укласти його зі значною частиною засобів існування; значне зростання вартості перестрахового покриття на міжнародних ринках та угод на факультативній основі.

Обов'язковий захист діє перспективно, тобто страхувальники можуть скористатися опцією щорічного продовження з деякими змінами в умовах договору. Наслідком цього є можливість перестраховування лише за високу ціну перестраховального захисту. Щодо фінансових витрат, то адміністративні витрати

перестраховика відчутними для нього є лише на першому етапі, тобто первинного підписання. Всі наступні етапи в підписанні договорів дають стабільний дохід при невеликих витратах». [23]

Щодо світової практики, то державне субсидювання вважається ще одним важливим етапом у розвитку й ефективному та довготривалому функціонуванні сільськогосподарських ринків.

Міжнародна страхова практика страхування сільськогосподарської продукції виділяє декілька форм участі державної влади у стимулюванні розвитку аграрних ринків. Першою є пасивна участь, тобто це впровадження сільськогосподарського страхування без участі держав. Другою формою є активна, тобто з цілковитою участю держави. Третьою є стимулююча форма участі– здійснення страхування з «непрямою» участю держави (підтримка різних суб'єктів ринку). [22]

Щодо актуальності, то в світі найбільшою популярністю користується третя модель. До першої можна віднести таку країну, як Німеччина, тобто це укладення договорів страхування на добровільній основі без державної підтримки. Її характер обумовлений: високим рівнем страхової культури сільгоспвиробників; активним використанням методів управління ризиками (новітні технології виробництва; використання фінансових інструментів); розвиненістю ринку цінних паперів (опціони, ф'ючерси, форвардні контракти).

У інших країнах страхування сільськогосподарських культур на основі індексу погоди займає велику частину, наприкладі страхування катастрофічних погодних ризиків. Урегулювання збитків здійснюється за допомогою віддалених методів, тобто супутникових зображень, бортових фотографій, наземних спектральних вимірювань, цей спосіб значно полегшує контроль над розвитком сільськогосподарських культур і прийняття рішень для оптимізації виплат за претензіями по втратам сільськогосподарських товаровиробників.

Прикладом країни, де добре розвинена та впроваджена практика індексних страхових продуктів є Індія. Таке страхування є субсидованим з боку держави у розмірі від 50% до 80% від суми премій, що робить такі програми привабливими

для виробників. [21]

Світова практика передбачає різноманітність способів побудови системи страхування ризиків сільськогосподарського виробництва. Наприклад, у Канаді, Іспанії, США державою здійснюється субсидування програм мультиризикового страхування; у Франції та Австрії також передбачено субсидування; у Швеції страхування здійснюється приватними страховими компаніями без допомоги держави. Наразі ми спостерігаємо активне копіювання та впровадження варіантів даної побудови моделі агрострахування іншими державами, адже вони дійсно мають успішні результати, адже існують об'єктивні, доведені міжнародним досвідом, підстави для надання державної підтримки системі аграрного страхування.

Тому, на нашу думку, саме в цьому контексті необхідно Україні переймати досвід Канади, яка має довгу історію надання такої підтримки та постійно вдосконалює свої програми, аби відповідати вимогам часу й новим потребам фермерів.

У Європейському Союзі обов'язкове страхування сільськогосподарських ризиків наявне тільки в Греції та на Кіпрі. В цих державах страхування з фінансовою підтримкою з боку влади пропонується через державні страхові компанії. Наразі, Греція активно впроваджує пакет переведення системи страхування аграрних ризиків з державної компанії в приватний сектор. З огляду на вище сказане та з урахуванням досвіду зарубіжних країн, в Україні створюється система страхування сільськогосподарських ризиків за державною підтримкою та формується ефективна система сільськогосподарського страхування в добровільній формі.

Тобто, міжнародний досвід показав, що найбільш ефективно страхувати сільськогосподарські ризики здатні приватні страхові компанії, які здійснюють свою діяльність у парі з державою. Реалізація міжнародних стандартів та правил страхування в Україні є одним із першочергових завдань і можливих напрямів входження страхового ринку держави у міжнародне страхове співтовариство. Але, це буде можливо за умови врахування економічного і політичного

становища країни, фінансової стабільності та створення законодавчої бази страхування.

Отже, проаналізувавши міжнародну практику страхування сільськогосподарської продукції, можна втілити в реальність різні варіанти розвитку системи страхування для аграрного комплексу, які було б доцільно запровадити й удосконалити в Україні.

Страхові компанії, що на сьогодні здійснюють страхову діяльність в Україні, вважають що страхування сільськогосподарського виробництва є дуже ризикованим видом страхування, а також тягне за собою великі У разі настання страхового випадку, наприклад стихійного лиха, наслідки може зазнати не один страхувальник, а декілька, а також ще й великі площі. Відповідно і витрати відповідно до цього можуть перевищити надходження. Саме цією логікою керуються аграрії та зовсім не прагнуть укладати договори страхування сільської продукції зі страховиками.

Такий орган, як Міжнародна фінансова корпорація (IFC, група Світового банку) запропонувала нову систему агрострахування в Україні, яка має назву «Розвиток агрострахування в Україні». Ця концепція передбачала створення Аграрного страхового бюро та ухвалення на законодавчому рівні моделі розвитку системи страхування сільськогосподарської продукції в Україні.

Суб'єкти аграрних відносин підтримують ухвалення даної Концепції розвитку системи страхування сільськогосподарської продукції в Україні, а також закону, який регулюватиме страхування сільськогосподарських ризиків за державної підтримки. Аграрії виступають за активну участь в страховій діяльності суб'єктів державної політики.

На сьогоднішній день, серед компаній, які активно ведуть діяльність в сфері захисту с/г культур від несприятливих погодних та соціальних чинників є «Провідна» (укладено 43,9% договорів), «Українська аграрна страхова компанія» (укладено 23,8% договорів), «Брокбізнес» (укладено 15,7% договорів). Вони лідирують і за сумою зібраних премій - «Українська аграрна страхова компанія» (42,5%), «Провідна» (30,6%), «Брокбізнес» (14,1%) [24].

І коротко про статистику. Обсяг страхового ринку гривневого аграрного сектору значно скоротився протягом останніх десяти років. Середні іноземні інвестори не фінансують. Внутрішній споживчий ринок було зруйновано. Сільськогосподарські виробники банально заощаджують, щоб протистояти конкуренції. Посіви застраховані 5%, а в Казахстані понад 30%.

Можемо підбити підсумок, за досліджуваний період (2005–2022рр.) всі показники, котрі характеризують діяльність ринку агрострахування, мають тенденцію до повільного скорочення. На початку 2016 р. приблизно 10% всіх ліцензованих страховиків укладають договори страхування врожаю сільськогосподарських культур. Вибір страхових послуг у цьому сегменті невеликий, ставка страхової премії спеціально штучно занижена., а також немає жодних програм страхового забезпечення гарантій інвесторам, кредиторам та лізингодавцям. Сучасний стан розвитку аграрного страхування в Україні не відповідає його першочерговому завданню – бути ефективним механізмом управління ризиками в аграрному секторі та забезпечити стабільність виробництва та доходів сільськогосподарських виробників.

За даними огляду страхового ринку України за I півріччя 2022 року НБУ маємо такі статистичні дані щодо страхування у відсотках. Як бачимо, страхування аграрної продукції відноситься до «Інші види» та займає всього 15%.

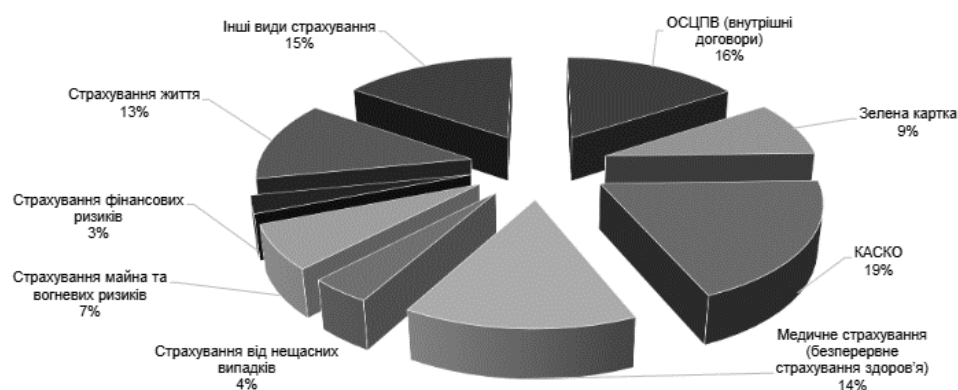

Рисунок 2.2 – Страховий портфель за 1 півріччя 2022 року за видами страхування

Джерело: систематизовано на основі даних НБУ [12]

Але, які б складні умови не були, все ж таки ринок аграрного страхування має всі шанси на майбутній розвиток. Звичайно, що необхідно втілити законодавчі зміни, створити більш якісні та стимулюючі умови, які б створили передумови для його ефективного функціонування. Основне те на що потрібно націлити агрострахування - це впровадження сучасних та нових програм страхового захисту з перестраховою гарантією; прискорена розробка заходів зі страхового захисту інвестицій і кредитування.

Отже, ми розуміємо, що суми збитків, які спричинені багатьма факторами потребують відшкодування з боку страховика, у разі настання страхових випадків, сума таких відшкодувань є непосильно значною і вона майже покриває всю вартість втраченого урожаю, з чого ми робимо висновок, що агрострахування зменшує ризик втрати прибутку від непередбачуваних факторів.

Для того щоб успішно і стабільно розвивався аграрний розвиток необхідно прийняти ряд заходів для вдосконалення законодавчої та регулятивної сфер, а також ухвалити Концепції розвитку системи страхування сільськогосподарської продукції в Україні.

Також ринок агрострахування потребує зусиль із боку держави у його підтримці та введення змін до механізмів виконання. Для успішного функціонування сільського господарства необхідно аби сільськогосподарські товаровиробники використовували ефективні інструменти управління ризиками, зокрема агрострахування.

2.2 Проблемні питання публічного адміністрування страхування сільськогосподарської продукції Сумської області

Взагалі, якщо розмежовувати регіони по агропромисловому розвитку, то Сумська область займає досить високий показник, тому що Сумська область є аграрним регіоном, та аграрний сектор наразі впливає на економічний рівень не тільки області, а і всієї країни. Треба зауважити, що нажаль, саме страхування сільськогосподарської продукції по області є на низькому рівні, через ряд причин:

- небажання суб'єктами господарювання витратити кошти на страхові премії/платежі(щорічно, або щоквартально, або щомісячно);

- недовіра страховим компаніям та страховому ринку в цілому, щодо ймовірності виплат страхових відшкодувань, тобто зобов'язання Страховика компенсувати Страхувальнику прямі збитки, які є наслідком настання певних подій за страховими ризиками, передбачених договором страхування;

- унеможливлення факту настання страхових подій та страхових ризиків, в думках аграріїв , пов'язаних з сільськогосподарською продукцією, сільською технікою, а саме: пожежі, вибуху, удару блискавки, стихійного лиха (так визначає гідроцентр), а також: бурі урагану, смерчу, водяних катаклізм (шторм, повінь, підтоплення, паводок), льодоходу, землетрусу, осідання ґрунту, зсуву; сніжних лих (лавина, великий град, сильний снігопад, хуртовина, сильний мороз зливи, ожеледі) , та інших надзвичайних руйнуючих явищ природи, падіння об'єктів , які мають літальні властивості, або їхніх частин;

- падіння на застраховану СП літальних об'єктів (таких як: літак, вертоліт, космічний апарат, аеростат, дирижабль) та їх частин або уламків , за умови якщо за кермом літального апарату знаходилась людина, хоча б на одному з етапів польоту, сторонній вплив - пошкодження, втрата або загибель СПТ або сільськогосподарської продукції внаслідок стороннього впливу, що став наслідком ударної хвилі надзвукових літаків; вторгнення на застраховану СПТ машин або зіткнення застрахованої СПТ транспортним засобом; природного падіння будь-яких об'єктів природи наприклад гілок від дерев, плодів з кущів, падіння електричних або супутникових антен , а також їх деталей.); технічних втрат від води та інших рідин; дії третіх осіб, які наносять шкоду застрахованому об'єкту - пошкодження, втрата або знищення застрахованого об'єкту через викрадення, пов'язаного з:

- проникненням в приміщення або на територію страхування, зламуючи двері чи вікна із застосуванням відмички, підроблених ключів чи інших технічних засобів (крадіжки зі зломом);

- нападом з метою заволодіння застрахованою СПТ з застосуванням

насилюства під загрозою здоров'я та життя (пограбування), а також спеціального тотального знищення або пошкодження СПТ, вчиненого шляхом підпалу або вибуху, а також інших умисних дій третіх осіб, які визнаються такими відповідно до діючого законодавства України при наявності документів та рішень уповноважених органів. Збитки внаслідок ДТП, викрадення.

Страхування сільськогосподарських ризиків безперечно є найефективнішим варіантом зниження ризиків у сільському господарстві. Але поки, що ми маємо розуміти, що в нашій країні лише зроблені перші кроки в страхуванні сільськогосподарської продукції навіть незважаючи на те, що таке страхування є дуже важливим для виробників сільськогосподарської продукції.

Слід зазначати, що дані по страхуванню сільських тварин та сільськогосподарських культур відсутні. Такий державний орган як Державна комісія з питань регулювання ринків фінансових послуг не веде окремий облік щодо статистичних даних по агрострахуванню через це страхові компанії не мають змоги надати консолідовані дані через відсутність єдиного об'єднання страховиків України.

Основним лідируючим об'єктом на страховому агроринку України виступають озимі культури(пшениця, ячмінь, рапс, жито, кукурудза, соняшник, горох та інші) . Теплиці та фруктові насадження не користуються попитом в страхуванні. Велику рогату худобу страхують лише через необхідність взяття банківського кредиту, щоб надати тварин у заставу.

При страхуванні сільськогосподарської продукції чи врожаю залишаються проблеми, які діляться на дві класичні групи, такі як системний ризик та інформаційна асиметрія. Варто звернути увагу на унікальний спосіб організації страхування сільськогосподарських ризиків, оскільки його формування в кожній країні займає тривалий час у зв'язку з процесами та факторами, що відбуваються в країні. [23]

Проаналізувавши міжнародний досвід у сфері страхування сільськогосподарської продукції можна стверджувати про існування своїх, державних, систем страхування. При цьому, з урахуванням звичаїв, побуту та

потреб кожна країна створює свою власну систему страхового захисту. Приватною можна охарактеризувати європейську модель оскільки є мінімальним рівень втручання держави в порядок здійснення та організації страхування в сфері страхування сільськогосподарських ризиків.

В Європейському союзі страхувальники придбають страховий поліс за стовідсотковою ціною тому, що держава не здійснює додаткових компенсацій, виплат, субсидій тощо. В Європейському союзі сільськогосподарське страхування не закінчується лише страхуванням врожаю, сюди також відноситься страхування лісового господарства, теплиць, і сільськогосподарських тварин. Прогресивним є страхування ризиків в сільськогосподарському господарстві (включаючи метеорологічні складні погодні умови та опадів у вигляді граду) в ЄС, оскільки має давні традиції. Частина страхових полісів також охоплює страхування від морозу.

На стан розвитку страхування сільськогосподарської продукції та аграрних ризиків впливає декілька проблем. По-перше, мінімальний попит на страхування зі сторони агровиробників: незначний відсоток участі в агрострахуванні, використання страхування лише як метод, необхідність, для отримання банківського кредиту, також лєвова частка складає недовіра аграрних виробників до страховиків. По-друге, тенденція недостатньої пропозиції зі сторони страхових організацій: відсутність в портфелі страхових організацій різноманітності страхових послуг, які б задовольняли вимоги страхувальників, недостатня пропозиція. [24]

По-третє, відсутній вплив держави щодо стабілізації доходів та виробництва в сільськогосподарському секторі економіки: все гостріше постає питання для прямого державного врегулювання у випадку настання форс-мажорних обставин. За наявності сертифікованих та підготовлених аварійних комісарів на ринку зросте і довіра до страхування аграрних ризиків. Законодавча база та її потенціал знаходиться під контролем урядовців та учасників ринку.

Вітчизняний ринок страхування сільськогосподарської продукції, незважаючи на наявність перешкод, володіє дуже великим потенціалом щодо

власного розвитку. Але без системних зусиль з боку державних органів таких як отримання фінансової підтримки та удосконалення регулювання здійснення наявного потенціалу малоймовірно.

Вагомою проблемою для страховиків є недостатній досвід в аграрному страхуванні, оскільки за високої ризикованістю та затратністю спостерігається недостатня капіталізація даного виду страхування. Тому в результаті настання страхових подій, вітчизняні страховики та їх фінансова потужність виявляється неплатоспроможною щодо виплат компенсацій у вигляді страхових відшкодувань аграріям.

Ризики в аграрному страхуванні з кожним роком стають все більш неконтрольованіші тому, питання щодо актуальності даного виду діяльності безумовно не постає, однак проблема страхування агро ризиків навпаки набуває все більшого розголосу серед державних органів влади, сільгоспвиробників, фінансових установ. Важливість проблеми наче розуміють усі, однак «розуміння» залишається лише на словах.

Фундаментальною основою забезпечення надійності та платоспроможності страхових організацій є тарифні ставки, розраховані в рамках актуарних розрахунків, які, в свою чергу, визначають розмір платежів, які кожен окремих страхувальник повинен сплачувати в головний страховий фонд з одиничної страхової суми. . З цієї причини тарифні відсотки повинні розраховуватися таким чином, щоб загальна сума стягуваних зборів була достатньою для виплати компенсації, передбаченої умовами страхування.

Тобто, ми бачимо досить широкий перелік ризиків, які можуть настати за умови тих чи інших обставин, тому щоб уникнути таких неприємностей необхідне саме страхування сільськогосподарської продукції. Страхову компанію необхідно обирати в залежності від того, скільки вона на страховому ринку існує, наявність ліценції на зайняття такою діяльністю, подивитись резерв страхових компаній. Об'єктивно оцінити різницю між тарифами різних страхових компаній, адже вони можуть суто різнитись між собою, але низький тариф, це не завжди є позитивним фактором у виборі страхової компанії, це навпаки є тривожним

сигналом, адже компанія може потенційно дурити своїх клієнтів, заманюючи їх низькими тарифами, і не виплачуючи при цьому ніяких страхових відшкодувань. Щоб уникнути такої ситуації, необхідно покращити публічне адміністрування в цій сфері, а саме: посилити контроль державного органу Нацкомфінпослуг - це національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), є державним колегіальним органом, підпорядкованим Президенту України та підзвітним Верховній Раді України. Можливо, зробити страхування сільськогосподарської продукції обов'язковим.

Як показує практика, щорічно аграрії мають збитковість в урожайності, однак цей рік показав нам, що якби урожай, або продукти сільського призначення були застраховані, збитковість була б колосально меншою, за рахунок страхових виплат своїм клієнтам. Воєнні дії на території Сумської області внесли свої корективи в агропромислову галузь, через це великі площі культур були не зібрані, а саме: 50% не зібраних площ культур соняшнику, 61% не зібраних площ кукурудзи, 45% площ зерна.

«Через три місяці після початку повномасштабної війни збитки в аграрному секторі України вже сягнули 4,3 мільярда доларів, що становить майже 15 % капіталу держави. Найбільшу частину втрат фіксують через знищення чи пошкодження сільськогосподарських угідь та відсутність збору врожаю. Нині чітко визначити суму збитків аграрного сектору внаслідок бойових дій неможливо через їх продовження. Однак непрямі втрати в сільському господарстві очікують у розмірі приблизно 23,3 млрд доларів», - зазначає заступник голови правління Асоціації представників малого та середнього бізнесу Києва Вікторія Тютюнникова. [20]

За словами директора департаменту АПК Сумської облдержадміністрації: «Засмічення полів випадковими або спеціально залишеними ворогом мінами, снарядами, ракетами та іншими вибуховими пристроями — це одна з проблем, що заважає на Сумщині проведенню весняно-польових робіт. Таких площ ще дуже багато, а їх розмінування просувається «дуже низькими темпами». Загалом рівень забезпечення господарств області ресурсами в департаменті агропромислового

розвитку ОДА оцінюють приблизно у 80%». [21] Попри це, на Сумщині, з урахуванням озимини, врожай ростиме на 91% минулорічних площ. Трохи більший показник озвучив голова обласної військової адміністрації.

Одним із негативних чинників незмоги збирання урожаю на території Сумської області, безумовно, є війна, через обстріли, через заміновані поля, через брак кадрів, через мобілізаційні дії та інше.. Указом Президента України «Про введення воєнного стану» № 64/2022 від 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан. Але разом з цим, самий лише факт запровадження воєнного стану не впливає на чинність будь-яких правочинів, у тому числі договорів страхування – всі права й обов’язки сторін, а також умови дії договору залишаються чинними.

Як правило, всі умови щодо виплат та відшкодувань прописуються в договорах страхування або ж додаткових угодах до договорів. Війна в Україні належить до форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили), що окремо засвідчила Торгово-промислова палата. Зазвичай страхові компанії не покривають "воєнні" ризики та виключають зони бойових дій і неконтрольовані урядом терени з території страхування. Невизначеність таких зон і територій може бути підставою для спорів зі страховиками, що зараз вимагає завчасної комунікації між сторонами договорів щодо цього питання.

Отже уряду скоріше необхідно визначити за допомогою законодавчих інструментів зони в яких страховики не будуть відшкодовувати збитки об’єктам, які були там пошкоджені, а також необхідно прийняти ряд положень, які будуть стосуватись спрощеної процедури врегулювання випадків, що мають ознаки страхових, шляхом максимального використання електронних документів і копій необхідних документів у разі неможливості або ускладнення можливості отримання їх оригіналів, а також застосовувати інші засоби дистанційного врегулювання страхових випадків.

Але крім воєнних умов, погодні умови також суттєво впливають на збирання урожаю. Через рясні пади, комбайнери не мали змоги вчасно зібрати урожай, та посадити. Погода і досі не дає можливості проведення агротехнічних заходів... Страхування сільськогосподарської продукції, в тому числі урожаю

було б чудовим виходом із цієї ситуації, це дало б змогу аграріям та суб'єктам агропромислового розвитку бути спокійними та не переживати за майбутній врожай, а також майбутні понесені ними збитки.

Щодо статистики, то відповідно до офіційних даних, яке надало Міністерство аграрної політики та продовольства України, в Сумській області було укладено найбільшу кількість договорів.

Таблиця 2.2 - Попередні дані зі страхування озимих сільськогосподарських культур у зимовий період в 2019 році за областями України

Область	Кть договорів	Площа, га	Страхова сума, грн	Сума премій, грн	Середня ставка премії	Сума премій, грн/га
Вінницька	0	0	0	0	0	0
Волинська	45	14299,3	40696107,4	1757596,5	4,3	122,9
Дніпропетровська	40	1772,0	5355620,3	273847,1	5,1	154,5
Донецька	12	32030,7	100626244,7	4934904,6	4,9	154,1
Житомирська	35	8417,9	10953181,7	1310654,9	12,0	155,7
Закарпатська	0	15160,5	61166386,4	2497172,2	4,1	164,7
Запорізька	14	0	0	0	0	0
ІваноФранківська	17	7184,3	26437017,6	1218128,7	4,6	169,6
Київська	15	3329,2	11328783,1	555776,0	4,9	166,9
Кіровоградська	43	27096,6	34457652,4	1406075,0	4,1	51,9
Луганська	13	7467,2	19616746,5	1575795,9	8,0	211,0
Львівська	11	13453,2	77693481,9	2323153,4	3,0	172,7
Миколаївська	22	32398,8	95500277,8	4213448,5	4,4	130,0
Одеська	26	19214,5	64317232,2	3609528,7	5,6	187,9
Полтавська	40	57577,3	96814384,9	3001940,7	3,1	52,1
Рівненська	4	3038,7	13246885,0	612341,2	4,6	201,5
Сумська	52	37193,5	104636225,9	4100346,5	3,9	110,2
Тернопільська	41	40268,3	140605290,5	4514490,9	3,2	112,1
Харківська	25	78773,0	178853670,8	4257551,8	2,4	54,0
Херсонська	34	29399,0	219225018,8	6935090,3	3,2	235,9
Хмельницька	44	99420,6	136696293,3	2908477,2	2,1	29,3
Черкаська	55	29508,0	42678060,5	1437167,7	3,4	48,7
Чернівецька	1	93,0	325500,0	15396,1	4,7	165,6
Чернігівська	52	55602,3	78241759,5	2623787,5	3,4	47,2

Джерело: систематизовано на основі [13]

Причини необхідності удосконалення системи публічного регулювання сфери страхування сільської продукції викликані наступними обставинами:

1) ЗУ «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» має регуляторний вплив лише на взаємовідносини в

сфері агрострахування з державною грошовою підтримкою (якої немає з 2012 року);

2) недобросовісні страховики зловживають статтями Закону, зокрема не дотримуються пунктів щодо солідарної відповідальності;

3) також, даним Законом не визначено осіб, які є відповідальними за розробку страхових продуктів, проте мають на меті їх погодження з 2 державними органами влади та реєстрацію в Міністерстві юстиції України, через це ускладнюється та досить уповільнюється процес надання якісних страхових послуг;

4) через те, що процес отримання державних коштів(державна підтримка), є багатоетапним та складним в реалізації, він ще є досить затратним для виробників аграрної промисловості. Ця процедура може розтягнутись на роки (за даними Мінагрополітики кредиторська заборгованість за 2012 рік, яка становила 81,1 тис. грн., була направлена на погашення в регіони лише в кінці серпня 2013 року).

Отже, визначені проблемні питання не можуть бути вирішені за допомогою вже існуючих регуляторів впливу, тобто актів, через те що вони не відповідають сьогоdnішнім вимогам, визначена їх низька ефективність, та їх невідповідність міжнародній практиці.

Щодо страхування сільськогосподарських культур, то тут різниця між тими, хто отримував і хто не отримував кредити, є ще більш значущою. Зокрема, з 5,1% сільгоспвиробників які страхували зернові культури, 4,8% представлені тими, хто робив це з метою отримання кредиту. Технічні культури та овочі страхували тільки задля отримання кредиту. [24]

Як можемо спостерігати, страхування сільськогосподарських ризиків в Україні здійснюється переважно з метою отримання кредиту. Однак аграрії розуміють, що основна ціль страхування це максимальний рівень зниження ризиків, пов'язаних з їхньою діяльністю, а не для того, щоб взяти черговий кредит. Крім розуміння сільськогосподарськими виробниками значення страхування як інструменту управління ризиками, в них є бажання надалі страхуватися більше.

Переважна більшість страхових компаній, які отримали ліцензію на такий вид робіт, не функціонують належно в цьому напрямку. Поштовхом до укладання договорів з страхування залишається можливість одержання фінансової допомоги від держави відповідно до умов таких установ як: Державна продовольчо-зернова корпорація України і Аграрний фонд. Станом на 1 вересня 2022 року на ринку працює 140 страховиків, 13 з яких спеціалізуються на страхування життя. Крім того, станом на 12 лютого 2019 року ліцензію на провадження страхової діяльності у формі добровільного страхування сільськогосподарської продукції мають 64 страхових компаній.

Загальний обсяг активів страхових компаній порівняно з початку (до вторгнення РФ) не змінився і становив 65,7 млрд. грн. Протягом дії воєнного стану страховики не зменшили, а навпаки наростили обсяги ліквідних активів – з 14,9 млрд. грн до 17,2 млрд. грн.

Також портфель страхових послуг, які є доступні на ринку, незначний. Це зазвичай страхування озимих (прикладом пшениця озима) від повної загибелі протягом періоду перезимівлі. На період весни-літа ринок користується страховими послугами, які зазвичай мають малу ймовірність настання та покривають незначну кількість ризиків, що зводиться до середніх ставок страхових премій. Загалом у I половині 2022 року страховики, які не припиняли свою діяльність під час воєнного стану, показали позитивний результат, тобто високу прибутковість. Завдяки помітному скороченню витрат(крім операційних).

На відміну від ЄС, наприклад, не покриваються певні серйозні, з позиції агронома ризики, таких як засуха. Досвід європейських країн можна аналізувати з декількох точок зору таких як критична та раціональна. Оскільки застосування методів та системи що застосовуються в європейських країнах в умовах України може не дати очікуваних результатів а іноді і негативно вплинути на інтереси страхувальників. Тому для впровадження систем та новацій на практиці вимагають певної систематизації.

Кожний рік, унаслідок несприятливих погодних умов в Україні ми можемо відчувати значні втрати врожаю сільськогосподарських культур від негоди,

посухи, злив, повеней. Так, у 2020 році втрати зафіксовано на загальній площі 357,8 тис. га.

Проаналізувавши ринок страхування та розглянувши принцип роботи держав, які працюють по системі із 30-х років XX ст., дійшли висновків, що як правило принцип агрострахування такий: для тих програм, де активно сприяє держава, продукти мають певні стандарти, це означає що всі страхові компанії продають один і той же продукт. Працювали з міжнародними спеціалістами над створенням стандартних продуктів. Тобто вони почали з найактуальніших культур, експортоорієнтованих, а саме: озима пшениця, зернова група, потім почали додавати інші: соняшник, кукурудзу, ріпак, цукровий буряк тощо, загалом охопили основний експортний потенціал.

Для узагальнення основних проблемних аспектів в страховій діяльності агропромислової продукції, можемо проаналізувати таблицю 2.3.

Таблиця 2.3 - Проблемні питання публічного адміністрування страхування сільськогосподарської продукції Сумської області

Основні проблеми в агрострахуванні, які потребують вирішення
1. Малий відсоток бажаючих сільгоспвиробників страхувати свою діяльність : незначний відсоток участі в агрострахуванні, використання страхування лише як метод, необхідність, для отримання банківського кредиту, також лєвова частка складає недовіра аграрних виробників до страховиків.
2. Модель недостатньої пропозиції зі сторони страхових організацій: відсутність в портфелі страхових організацій різноманітності страхових послуг, які б задовольняли вимоги страхувальників, недостатня пропозиція.
3. Відсутність впливу державних органів, щодо стабілізації доходів та виробництва в сільськогосподарському секторі економіки: все гостріше постає питання для прямого державного врегулювання у випадку настання форсмажорних обставин.
4. Відсутність досвіду в аграрному страхуванні, оскільки за високою ризикованістю та затратністю спостерігається недостатня капіталізація даного виду страхування.
5. Воєнні дії на території Сумської області, через фактори, які зупиняють роботу агровиробників(через заміновані поля, через брак кадрів, обстріли, через мобілізаційні дії та інше)
6. Відсутність фінансування та субсидіювання з боку держави
7. Недостатнє наявне чинне законодавство в сфері урегулювання збитковості в страховій діяльності.

Джерело: власне узагальнення

Можемо підсумувати, що аграрний сектор наприкінці 2022 року та на

початку 2023 року знаходиться на перехідному етапі розвитку. Це означає, що основним забезпеченням для сільськогосподарських виробників є їх власний капітал, тобто кошти не фінансуються державою, або спонсорами. Страхування об'єктів аграрного сектора здійснюється головним чином у вигляді страхування застави з метою отримання кредиту. Тому, для подальшого та більш інтенсивного розвитку страхування сільськогосподарських ризиків потрібно повернути довіру до страхових компаній, розширити спектр страхових послуг, і зробити їх доступними для всіх сільськогосподарських товаровиробників

Ринок страхування врожаю в Україні розвивається дуже повільно в порівнянні з результатами інших країн. В державі є величезний потенціал сільськогосподарського сектора економіки, та от різноманітням та насиченістю ринку агрострахування страховими послугами та страхування аграрних ризиків є недостатніми.

Підбиваючи підсумки, можемо сказати, що беручи до уваги неефективність функціонування об'єднання страховиків та необхідність удосконалення системи агрострахування, страхування аграрного виробництва занепадає. Ця специфічна галузь народного господарства, характеризується низькою оборотністю грошових активів та має високі ризики.

РОЗДІЛ 3

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Обґрунтування необхідності організаційно-правових змін в сфері страхування сільськогосподарської продукції в Сумській області

В сучасних умовах сфера страхування сільськогосподарської продукції є досить важливою та необхідною в цілому, адже вона забезпечує загальну економічну стабільність, ефективний захист від численних природних, техногенних та інших ризиків, реалізацію державної соціальної політики тощо. Комплексний розвиток страхового ринку дає ефективний імпульс росту національної економіки, оскільки страхування сільськогосподарської продукції сприяє ефективному способу перерозподілу фінансових ресурсів країни.

Сільське господарство має деякі унікальні характеристики, які обумовлюють необхідність участі держави у страхуванні сільськогосподарських ризиків, однак, як вже було досліджено, держава приймає лише малу та недостатню участь.

Перш за все, сільськогосподарська продукція - це виробництво продуктів харчування, тобто є основою складової будь-якої економіки, тому що через вплив клімату та природних катаклізмів ця сфера діяльності є особливо ризикованою.

Багато країн (Україна не виняток) вважають стабільність сільського господарства як основну передумову, яка відповідає за сталий економічний розвиток та відповідає за посилення соціальних програм для своїх громадян. Держава традиційно втручається в сільське господарство в надії матеріальної допомоги в разі стихійного лиха, матеріальної нестачі запасів та/або надмірних коливань цін на товари, що призводять до заворушень у країнах промисловості.

Саме публічне адміністрування у сфері страхування сільськогосподарської

продукції є новелою як для національного законодавства, так і для теоретичних досліджень вітчизняних науковців. Зважаючи на те, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування під час реалізації своїх функцій керуються безпосередньо принципами публічного адміністрування та виступають в ролі публічної адміністрації, дослідження правових аспектів державного страхування сільськогосподарської продукції через призму публічного адміністрування наразі актуальним та необхідним.

Державна підтримка сільськогосподарських виробників в Україні розпочалась у 2004 році з прийняттям Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». Розділ III цього Закону присвячено саме державному регулюванню ринку страхування сільськогосподарської продукції. Згідно зі статтею 10 Закону, особа зобов'язана попередньо застрахувати ризики втрати сільськогосподарської продукції, якщо вона: продає на організованому аграрному ринку будь-який вид товарного деривативу, базовим активом якого є сільськогосподарська продукція; отримує бюджетну дотацію або субсидію, пов'язану з виробленням сільськогосподарської продукції або здешевленням її ціни; отримує банківський кредит на цілі виробництва сільськогосподарської продукції, якщо проценти за таким кредитом відшкодовуються за рахунок бюджету; отримує бюджетну позичку або банківський кредит під гарантію держави чи органу місцевого самоврядування. [17]

У 2012 році було ухвалено Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», в якому закладені основи агрострахування в Україні. Згідно із зазначеним законом, держава здійснює публічне адміністрування сільського господарства через механізм державної підтримки – надання сільськогосподарському товаровиробнику з державного бюджету в порядку, встановленому цим Законом, грошових коштів у вигляді субсидій для оплати частини страхового платежу (страхової премії), нарахованого за договором страхування. Однак, незважаючи на формально прописане право на державну підтримку в сфері страхування сільськогосподарської продукції, даний вид регулювання фактично існував лише

в 2012 році, оскільки держава більше не закладала в бюджеті кошти на державну підтримку страхування саме сільськогосподарської продукції.

Взагалі, система законодавства щодо регулювання агрострахування поділяється на загальне законодавство, спеціальне та підзаконні акти. Норми і правила правового регулювання страхової діяльності встановлюються Конституцією України, постановами КМУ, законами та постановами Верховної Ради України, міжнародними договорами, інструкціями, актами спеціалізованого органу, наказами, листами міністерств та відомств, указів та розпоряджень Президента України, що здійснюють нагляд за страховою діяльністю, а саме: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі - Нацкомфінпослуг). [6] На сьогодні основним нормативно-правовим актом у сфері страхування сільськогосподарської продукції є Конституція України та Закон України «Про страхування». Як передбачено у ЗУ «Про страхування», відносини у сфері страхування регулюються також іншими законодавчими актами України, які приймаються на підставі цього закону. На сьогодні склалася певна система нормативних актів, що регулюють здійснення страхової діяльності в Україні, які можна класифікувати за юридичною силою, масштабами дії, колом осіб.

За юридичною силою нормативно-правові акти, що регулюють страхову діяльність, є вертикальною ієрархічною системою. Структура цієї системи обумовлена структурою органів законодавчої і державної виконавчої влади, що мають нормативні повноваження щодо регулювання господарської діяльності.

Основні принципи здійснення страхування висвітлені в ГКУ. Також, чинними на сьогоднішній день є Закон України «Про господарські товариства»; Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом», Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг»; тощо.

Однак, кількість та якість тлумачення вище зазначених нормативно-правових актів для регулювання такої важливої для суспільства сфери не є достатньою, тому через ці фактори виникає ряд запитань та проблем, саме:

недостатність використаного потенціалу державно-приватного партнерства у страхуванні; впровадження агрострахування для оптимізації оподаткування суб'єктів господарювання, низький рівень капіталізації, який викликає дисбаланс зобов'язань та збільшує ризик банкрутства у фермерських господарствах; якість страхових послуг не на найвищому рівні, що призводить до порушення прав споживачів; відсутність у страховиків ефективних механізмів та інструментів управління ризиками, відсутність перспективного планування та побудови успішної стратегії розвитку в сфері страхування сільськогосподарської продукції; низький попит на страхові послуги внаслідок недостатнього рівня знань страховиків, а також довіри та страхової культури. [6]

Тобто, страхова діяльність в Україні регулюється значною кількістю законів і підзаконних актів, насамперед, постанов, розпоряджень, наказів та інструкцій, що регулюють окремі питання здійснення страхування. Наявність великої кількості НПА, що регулюють страхові відносини, ще не значить, що ця сфера добре розвинена, адже велике значення має використання цих приписів в житті.

Проте, незважаючи на те, що існування величезного масиву відомчих нормативних актів у системі страхового законодавства є його недоліком, відмовитися від нього на сьогодні законодавець не може.

Наразі, наявна правова база ще не повністю задовольняє потреби страхового ринку, саме тому розробка нормативних документів з організації і здійснення страхової діяльності на підставі вже існуючого законодавства загальної дії та прийняття відомчих актів для належної організації страхової діяльності необхідні.

Щоб вирішити дані проблеми ,державний орган – Національна комісія, яка здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, разом з учасниками ринку, впроваджують законодавчі зміни, які охоплюють питання підвищення ефективності регулювання страхової діяльності шляхом ухвалення НПА стосовно вирішення низки справ, а саме: посередництво, ліцензування, платоспроможність, розкриття інформації, державний контроль, аудит та фінансова звітність, а також збереження та ліквідація фінансової компанії, які включені до проекту Закону України «Про страхування». " в новій редакції N

9614 від 19.12.2011 р. Проте це не дає очікуваних результатів як теоретично, так і практично, а тому необхідно залучати інші державні органи, які мають значний вплив на державне регулювання правової бази для страхування сільськогосподарської продукції.

До органів системи державного регулювання страхової діяльності належать такі державні органи, що здійснюють:

- НБУ – валютне регулювання;
- ДПС України – податкове регулювання;
- АМК України – антидемпінгову та антимонопольну політику;
- Держпідприємництво – регуляторну політику;
- НКЦПФР – нагляд за діяльністю акціонерних товариств;
- Господарський суд.

Першочергово державне регулювання ринку страхування с/г продукції і фонд аграрної страхової допомоги було комплексно врегульовано у 2004 р. розділі третьому Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». В розділі було дві статті: ст. 10. Страхування с/г продукції (капітальних активів) та ст. 11. Фонд аграрних страхових субсидій. Коли прийняли цей Закон, на страховому ринку мала з'явитися ще одна (крім аграрного фонду) державна установа – Фонд аграрних страхових субсидій України. Але, на жаль цей розділ було виключено, через те що прийняли інший закон. ЗУ «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою». Він врегульовував відносини у сфері страхування с/г продукції, що здійснюється з державною підтримкою з метою захисту майнових інтересів с/г товаровиробників і спрямований на те, щоб забезпечити стабільність виробництва у сільськогосподарській продукції.

Окрім даного закону, який стосується обов'язкового с/г страхування, відносини щодо страхування в аграрній сфері регулюються такими законодавчими нормативними актами: «Про колективне сільськогосподарське підприємство»; ЗУ «Про зерно та ринок зерна в Україні»; ЗУ «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»;

Постанова КМ України «Про запровадження державних форвардних закупівель зерна» та ін.

Наразі в чинному законодавстві ми можемо спостерігати відсутність норм, що чітко регулюють діяльність таких суб'єктів страхування, як аварійні комісари а також їх об'єднання, аджастери, сюрвейвери тощо. Також, Законом не визначено чіткий перелік їх повноважень та функціональних обов'язків. Також, необхідно вирішити ряд питань, пов'язаних із створенням та діяльністю саморегулювальних організацій у сфері страхування. Втім, в ЗУ «Про страхування» законодавцем розглядаються лише питання об'єднання страховиків (та професійного об'єднання актуаріїв, Разом з тим, діяльність саморегулювальних організацій інших професійних учасників страхового ринку майже не регулюються, попри те, що вже створені проекти відповідних нормативних актів, які регулюють питання їх діяльності. [20]

Інше питання – культура агрострахування. В Україні просто немає, оскільки немає розуміння наприклад, аграрних кредитів. Середовище має бути готове до певних рішень і не шукати вихід у несприятливий для аграріїв рік. Також існує ризик того, що спершу будуть застраховані ферми, що перебувають у скруті, що призведе до вибору тягаря для страхових компаній.

Ринок страхування сільськогосподарських ризиків потенційно занепадає. Дослідження Міжнародної фінансової корпорації «Розвиток фінансування агропромислового комплексу в Європі та Центральній Азії» свідчить, що в період 2005-2016 рр. спостерігається зниження майже за всіма основними показниками ринку агрострахування – зменшується як кількість укладених договорів страхування, так і площі застрахованих посівів. Звісно, зрозуміло, що за останні роки загальний обсяг премій, зібраних страховиками на ринку агрострахування, зріс. Проте експерти стверджують, що підвищення премій у гривневому еквіваленті пов'язане з девальвацією національної валюти. У перекладі на долари ринок також скорочується.

За даними ISA, у 2016 році премії на ринку агрострахування становили лише \$3 млн, тоді як у попередні роки цей показник досягав \$30 млн. Однією з

головних проблем ринку є відсутність державної підтримки аграріїв, компенсації частини страхового внеску за рахунок бюджетних коштів. У 2005-2008 роках програма здешевлення страхування сільськогосподарської продукції дала поштовх розвитку агрострахування – оскільки в ті роки ринок розвивався дуже швидко, сума зібраних премій зросла в 12 разів.

Слід зазначити, що аграрії частіше постачають озиму пшеницю, ріпак та ячмінь. Також популярним є страхування посівів соняшнику, кукурудзи та сої. Аналітики IFC відзначають, що у 2016 році найактивніше страхуванням користувалися сільгоспвиробники Хмельницької, Полтавської, Херсонської, Сумської, Дніпропетровської та Тернопільської областей.

За словами Романи Навалковської, директора Департаменту страхового права та методології ЛСОУ, сучасний стан розвитку ринку страхування аграрної продукції в Україні не виконує свого основного завдання – управління ризиками в аграрному секторі для забезпечення стабільності аграрного ринку.

Незважаючи на всі ці проблеми, вчені-економісти сходяться на думці, що механізми страхування врожаю можуть вирішити загальні проблеми фінансування агропромислового комплексу. Оскільки відомо, що погодні та інші загрози, що призводять до зменшення або повної втрати посівів, впливають не лише на фінансову спроможність сільгоспвиробників, а й на фінансову стійкість кредитних установ, які фінансують аграріїв.

У цьому випадку від посухи постраждають і фермер, і банк, що його обслуговує. У сучасних умовах страхові компанії повинні якнайбільше уваги приділяти правильному моделюванню витрат за свої послуги, саме тут можна найняти кваліфікованих актуаріїв. І, звичайно ж, розвиток та широкий асортимент нових, інноваційних продуктів.

Група страховиків, що працює в аграрному секторі, це переважно невеликі компанії, які не можуть ризикувати. Тому вони змушені вдаватися до перестрахування, а це об'єктивно збільшує страхування. Держава усунулась від питання страхування АПК. І юридично, і економічно.

На протязі 4 місяців від початку війни в Україні страхові компанії не

можуть оплачувати перестраховальні кошти у валюті перестраховикам-нерезидентам через обмеження, які були запроваджені Правлінням НБУ від 24 лютого 2022 року постановою «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» №18. Внаслідок, чого страхові компанії не в змозі виплатити страхові відшкодування великим об'єктам, яким була спричинена шкода тими чи іншими факторами, через це присутній негатив з боку страхувальників. Тому, необхідно як змога скоріше вирішити це питання, шляхом міжнародного перестрахування, тобто якщо настає страховий випадок, страховик з перестраховиком(іншою міжнародною компанією) розподіляють між собою суму відшкодування, при цьому пропорція такого розподілення відома з моменту взяття ризику на страхування. Виходячи з цього страховиком, зокрема, планується і проводиться резервування.

Отже необхідно, звернути увагу на ряд питань, зазначених вище та доопрацювати закони, внести зміни до вже створених нормативно - правових актів, за можливості ухвалити єдиний нормативно- правовий акт прямої дії, який стосуватиметься не тільки страхування як цілісної одиниці, а й включатиме різні види страхування, такі як страхування майна, авто, ризиків, відповідальності, туристичного і т.д. , а насамперед включатиме регулювання страхування саме сільської продукції. Таким застосовчо- законодавчим документом міг би стати Страховий Кодекс України. Однак, слід не плутати СКУ з вже існуючим Кодексом етики страхування, який визначає правила поведінки, під якими підписалися страховики – Члени Ліги страхових організацій України, беручи на себе обов'язок довести лояльність і чесність по відношенню один до одного та до своїх контрагентів (страхувальників, застрахованих осіб, посередників, конкурентів тощо), а також позитивний вплив на вирішення суспільних проблем і надання громадської користі.

Експерти BRDO провели системний аналіз нормативної сфери обов'язкового страхування, яка складається з 377 законів, і виявили, що вона містить численні колізії та прогалини. Таким чином, 18 із 40 видів спільних підприємств, тобто. Х. 45% від загальної суми, немає нормативно-правової бази:

відсутні процедури чи правила ведення спільних підприємств, відсутні шаблони договорів (за винятком полісів цивільної відповідальності 3 осіб), а також розмірів страхових сум і максимальних страхових ставок та коефіцієнти розрахунку для цих ставок. Це, включає сфери страхування такі як: медичне, страхування засобів водного транспорту, страхування відповідальності суб'єктів туристичної та космічної діяльності тощо. «Наразі страховий ринок працює за умов безлічі законодавчих протиріч. Створення ефективної системи можливе лише на основі повної інвентаризації сфери, а потім комплексного вирішення проблем», – зазначила Голова Державної регуляторної служби України Ксенія Ляпіна. [20]

Як наслідок, агрострахування на перший погляд, досить просте поняття, однак воно також стає спеціалізованою та технічно складною сферою. Такі його аспекти, як його стан андеррайтингу, методи контролю збитків, параметри розробки програми та розвиток людських ресурсів, що часто вимагає унікальних рішень, знань а також досвіду, які нелегко адаптувати шляхом запозичень з інших страхових ринків.

У країнах, де сільське господарство розвивається, сфера агрострахування сільської продукції також часто перебуває у різних стадіях розвитку. Міжнародні знання зосереджені у відносно вузькому колі осіб або груп, тому, щоб сільськогосподарське страхування було у довгостроковій перспективі необхідно розвивати власні мережі спеціалістів.

Щоб бути ефективними, вчені, де сільське господарство більш менш розвинуте, створюють такі системи сільськогосподарського страхування ризиків, які сприятимуть розвитку місцевих знань і досвіду в прозорому середовищі партнерства між державним і приватним секторами, що сприятиме взаємним обмінам знаннями з усіма зацікавленими сторонами.

Як варіант, для запозичення міжнародних моделей, які б допомогли Україні розвинути страхову сферу в області аграрної діяльності є приклади інших країн, а саме:

- діяльність щодо надання страхової продукції приватними страховиками

без допомоги держави, маючи при цьому власний накопичений достатній резерв (Швеція);

- держава виступає перед страховими компаніями гарантом перестраховування (Іспанія);

- надання фінансової підтримки на страхові премії з боку держави за деякими страховими продуктами, наприклад град (Франція, Австрія);

- держава бере на себе зобов'язання обов'язково покрити катастрофічних збитки, завдані природними катаклізмами, такі як град, смерч, буря, та інші (Німеччина, Італія, США, Канада);

- субсидіювання програм страхування від багатьох ризиків (мультиризиків) (Канада, США);

- утворення спеціального державного органу, який би реалізовував державну політику в сфері агрострахування (Іспанія, Канада, США,);

Також, необхідно проводити інформаційні компанії з приводу страхування сільської продукції, залучивши при цьому якомога більшу частину страхових брокерів, страхових агентів, які б надавали повну та достовірну інформацію про продукти страхування, програми, та умов договорів страхування.

Звичайно, що потрібно потрібна і державна програма регулювання та підтримки страхування аграрних ризиків, про яку ми згадували раніше.

Варіантом удосконалення та покращення системи страхування в сфері аграрної діяльності є такі способи, висвітлені в табличні дані.

Таблиця 3.1 - Запропоновані цілі для удосконалення системи агрострахування

Спосіб	Його результат
1. Прийняти Закон щодо запровадження державної підтримки агрострахування. Спосіб оцінюється як такий, що забезпечує досягнення цілей державного регулювання.	Прийняття регуляторного акта забезпечить розвиток агрострахування, що, у свою чергу, сприятиме досягненню цілей фінансової та матеріальної стабільності сільськогосподарського виробництва. Отже, проблема може бути розв'язана лише шляхом прийняття даного регуляторного акта
2. Прийняти Закон, який зобов'яже усіх сільськогосподарських товаровиробників здійснювати страхування своєї діяльності. Спосіб оцінюється як такий, що	Зазначений варіант зможе вирішити проблеми, зазначені у розділі I аналізу та досягти цілей державного регулювання, проте він буде дуже затратним для сільськогосподарських товаровиробників, а малі виробники будуть вимушені

Спосіб	Його результат
потребує удосконалення.	припинити діяльність, як такі, що не змогли виконати вимоги цього варіанту.
3. Збереження status quo. Спосіб оцінюється як такий, що потребує удосконалення.	Невтручання і залишення існуючої ситуації не дозволить вирішити проблеми, зазначені у розділі I аналізу та досягти цілей державного регулювання.

Джерело: розроблено автором

Отже, сучасне сільськогосподарське виробництво є високоефективно технічним і залежить від практик управління підприємством, які застосовуються окремим виробниками (наприклад, від дати посіву культури, заяв добрива, зрошення, якості кормів для тварин, генетичні особливості тварин тощо), від ситуації на міжнародних товарних ринках, а також від зміни споживчого попиту та питання безпеки харчових продуктів.

3.2 Впровадження кліматичного страхування

В ході розвитку сільськогосподарської діяльності, ця галузь залишається напряму залежною від природних та кліматичних умов. На превеликий жаль, з кожним роком ця залежність підвищується, через те погіршуються кліматичні умови, настають аномальні природні явища та все частіше зростає кількість стихійних лих.

Основними дестабілізаторами сільськогосподарського виробництва є несприятливі погодні умови, пов'язані з великими амплітудами температурних коливань, посиленням вітру, опадами та іншими подібними природними явищами. Колосальні природні зміни продовжують посилювати руйнівні наслідки лих, передусім гідрометеорологічного характеру, на які припадає основна частка природних надзвичайних ситуацій. Через підвищення концентрації парникових газів в атмосфері, різких змін температур, недостатній або навпаки кількості опадів, збільшується кількість сільськогосподарських шкідників, з'являються сільськогосподарських хвороб, мутують тваринні інфекції. Це все є факторами підвищення цін на харчові продукти, продовольство та сільське господарство в

цілому. Внаслідок чого зростає негативний вплив серед населення на товаропостачальників. [21]

Виходом із можливої ситуації є пропонування в рамках стратегічних цілей Продовольчої сільськогосподарської організації Об'єднаних Націй (ФАО ООН) перехід до моделі кліматично оптимізованого сільського господарства.

Проблема зміни клімату та його вплив на соціально-економічний розвиток це була одна з головних тем саміту в Давосі цього року та раніше на інших громадських форумах та конференціях. Економічний світ стурбований перспективою зміни клімату [21]. Порушення, пов'язані із зміною клімату, вважаються однією з головних проблем сучасності, якій присвячені публікації на перших шпальтах газет (наприклад, «Гардіан») [22].

Основними причинами втрати сільськогосподарського є розвиток «кліматичної економіки», коли ймовірність змін природного середовища визначається економічними моделями поведінки бізнесу від сьогодні до майбутнього. Поступово проявляються загрози для сільського господарства, пов'язані зі зміною кліматичних умов. Очікується, що це матиме значний вплив на ділові очікування та економічні показники.

Зміна клімату може уповільнити економічне зростання, порушуючи ланцюжки попиту та пропозиції на продукти та створюючи складніші умови праці. Припускається, що підвищення температури та спонтанність природних катаклізмів суттєво вплинуть на сільськогосподарське виробництво, переформатували світовий продовольчий ринок. Ці чинники можуть погіршити умови життя людей у різних державах, чийі засоби до існування значною мірою залежать від аграрного господарства та його підгалузей. Вже сьогодні близько 60% населення світу має справу зі зростаючим ризиком зміни погоди, глобального потепління та його наслідків. Все це може призвести до нової хвилі міжнародної міграції, знецінення активів та нової хвилі світової економічної кризи .

Зміна клімату – об'єктивний фактор, до якого необхідно адаптуватися. Водночас зростає роль страхового ринку як захисника від кризових явищ і

кліматичних ризиків. Ризики також стосуються діяльності страховиків (наприклад, актуарні розрахунки можуть стати занадто нестабільними або неправильними), через те що вплив клімату на здоров'я та смертність людей тісно пов'язаний з економічним розвитком і фінансовою стабільністю.

Але, перед тим як вирішити укласти договори страхування, слід все ж таки зробити аналіз ризиків, яким піддається сільськогосподарська продукція або інший об'єкти страхування. Тому що, не всі ризики необхідно страхувати: якщо аграрій вже наділений багаторічним досвідом у сфері вирощування тієї чи іншої культури, він точно знає, які природно-кліматичні небезпеки в тій чи іншій місцевості. Також можна використати статистичні дані про морози, посухи, зливи тощо з найближчої метеостанції, обласного гідрометцентру.

Слід мати на увазі, що страхування як інструмент управління ризиками має свою специфіку, тож ряд цих особливостей необхідно обов'язково враховувати. Перш за все, дана послуга страхування є досить ризиковою та авансовою, тобто страховий платіж необхідно виплатити вже при укладенні договору страхування, навіть не усвідомлюючи чи настане дія чи подія, пов'язана зі страховим об'єктом чи ні, тобто не зрозуміло чи отримає страхувальник свої відшкодувальні кошти в майбутньому.. Також, щоб укласти договір страхування необхідно провести оцінку майна або ж провести експертизу, щоб визначити вартість застрахованого об'єкту, що може зайняти деякий час, при цьому господарство залишатиметься без захисту. І нарешті, навіть застрахувавшись потрібно застосовувати інші способи управління ризиками, зокрема, дотримуватися агротехнологій тощо.

На підтримку агрострахування виступає відомий діяч, керівник Програми «Розвиток агрострахування та агрофінансування в Україні» Гарі Роше, який зазначає: «Виробництво сільськогосподарської продукції вимагає вкладення значних ресурсів: від обробки ґрунту якісними гербіцидами та використання високоякісного насіння до придбання сучасної землеробної та збиральної техніки (тракторів, комбайнів, сівалок тощо). Оскільки сільське господарство - галузь високоризикова, аграрій постійно наражається на ризик втратити частину або усе виробництво, в яке він постійно вкладає значні сили та кошти. Примхи

погоди часто завдають шкоди та збитків сільгоспвиробникам. Агрострахування – важливий інструмент управління ризиками та є невід’ємною складовою фінансового планування діяльності й забезпечення стабільності господарства більшості виробників світу. Так чому ж українським аграріям не слідувати світовому досвіду?». [25]

Для того, щоб отримати бажаний результат, рекомендовано як слід обирати послугу зі страхування, а також важливим є вибір страхової компанії. Насамперед необхідно проаналізувати всі дані про страхові компанії, які вони пропонують власні послуги, порівняти умови страхування і вибрати страховий продукт, який задовольнить потреби господарства, яке планують застрахувати. Також необхідно звернути увагу на франшизу, адже її наявність може суттєво залишити свій слід на відношенні страхувальника до страховиків. Більш детальну інформацію треба дізнаватись у співробітників страхових компаній.

Однак зміни в договорах про надання страхових послуг також вимагають забезпечення мінливих умов ринкових договорів і змін у ринкових правилах з урахуванням нових потреб. Все це вимагає запровадження превентивних та захисних заходів, адаптації страхового ринку до нових кліматичних умов господарювання та активної участі страхових компаній у досягненні сталого економічного розвитку та, зокрема, підтримці зеленої економіки.

Низький попит на агрострахування в Україні пов’язаний з високою вартістю послуги, обмеженим вибором контрагентів, складністю механізму страхування.

Нажаль, сьогодні економіка України в критичному стані, причиною цього стали: наслідки помаранчевої революції, анексія Криму та Донецької та Луганської областей, відсутність політичної стабільності, значна девальвація національної валюти, скачок долару, високий рівень інфляції, та в кінці кінців повномасштабне вторгнення. Всі ці чинники доволі серйозно тиснуть на економіку країни, не даючи їй розвиватися швидкими темпами.

Наша держава знаходиться на високому рівні у виробництві та експорті сільськогосподарської продукції в світі. Сільське господарство займає важливе місце в економіці України і є дуже необхідною сферою суспільного виробництва.

Сучасний стан агропромислового комплексу України не може похизуватись ідеальною показовістю для інших країн та потребує результативних та кардинальних змін. Страхування сільськогосподарської продукції є найкращим способом управління аграрними ризиками. Ця сфера страхування є перспективно важливою, тому що вчасне виявлення проблем та шляхів їх вирішення дозволить покращити стан економіки України на сучасному етапі розвитку. [26]

Якщо порівнювати рівень розвитку вітчизняного страхування сільськогосподарської продукції з розвитком страхування інших держав, то можна зробити висновок, що Україна дещо на нижчому рівні. Відмінністю є те, страхування сільськогосподарських культур, не користується великим попитом у аграріїв, що стає причиною зменшення ефективності всього агропромислового комплексу. Адже, щоб знизити фінансові ризики та витрати закордонні суб'єкти агропромисловості прибігають саме до такого виду страхування.

Беручи до уваги статистичні дані, можна зробити висновок, що в Україні тривалий час спостерігається низький рівень страхування земель сільськогосподарського призначення, лише близько 2,5%, тоді як у європейських країнах цей коефіцієнт перевищує 60-70%, а, наприклад, на Кіпрі та Ізраїль – 100%.

Відносно низький відсоток застрахованих площ зумовлений недовірою фермерів до страхових компаній та низьким рівнем або відсутністю державних дотацій (у 2009-2018 роках лише у 2012 році було надано дотацій у розмірі 86 тис. грн.). У 2013 році відбулося помітне збільшення застрахованих площ посівів. Однією з причин такого зростання стало прийняття у 2012 р. Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», який «регулює відносини у сфері страхування сільськогосподарської продукції, що здійснюється з державною підтримкою, з метою захисту майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників і спрямований на забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві» [25].

Рисунок 3.1 - Структура ринку страхування агроризиків

Джерело: систематизовано на основі [12,15]

У Верховній Раді на засіданні комітету з питань екологічної політики та природокористування нещодавно було обговорено стосовно моделей функціонування екологічного страхування, що передбачає обов'язкові страхові платежі для підприємств, які забруднюють довкілля. Взагалі інститут екологічного страхування з'явився наслідок презумпції екологічної небезпеки запланованої господарської та іншої діяльності. Екологічне страхування суттєво відрізняється від інших видів страхування тим, що присутня можливість компенсації непередбаченого надзвичайного збитку. Систематизацію екологічного законодавства, відповідно до основних напрямків державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, передбачається здійснювати у формі кодифікації, інкорпорації з визначенням першочергових і перспективних законів та правових актів. Основною ціллю державної екологічної політики України на період до 2020 року було досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього природного середовища. Одним із основних завдань в цій сфері був розвиток до 2015 року законодавства з екологічного страхування, що складатиметься з визначення питань стосовно майбутньої шкоди, яка може бути заподіяна здоров'ю населення.

Екологічне страхування, на сьогодні, є одним з структурних елементів цілої економіко–правової системи з природокористування та охорони навколишнього природного середовища

Стрімкі кліматичні зміни завдають збитків для економіки не лише за рахунок втрат від зниження врожаю, але і різкі стрибки цін на агропродукцію. Такі збитки негативно впливають на виробників та на кінцевих споживачів продукції через не прогнозованість таких збитків, що призводить до неконтрольованих змін соціально-економічного ландшафту сільської місцевості України. Тому необхідна багатоцільова та комплексна реалізація програм в цьому числі місцевих, регіональних для зниження збитків та ризиків від негативних кліматичних змін, та значній адаптації сільського господарства до змінних кліматичних умов.

В Україні процеси реформ в аграрному секторі йдуть погано. Наслідками сьогодні є важке фінансове становище фермерських господарств, значне зменшення поголів'я тварин, збитковість тваринництва та зниження рівня життя на селі. Однією з причин такого стану справ є те, що на початку реформування сільськогосподарського виробництва було визначено можливі загрози реформ та їх вплив на результати діяльності сільськогосподарських підприємств, а також відповідні інструменти та механізми їх мінімізації. не помітив. взяти до уваги. були розроблені.

Процес впровадження даних програм неодмінно потребує комплексних загальновизнаних підходів таких як, в першу чергу: аналізу, прогнозування кліматичних змін, моделювання, оцінки економічної та їх наслідків та заходи щодо адаптації та мінімізації ризиків.

Світовий банк разом із Глобальним фондом зі зменшення наслідків стихійних лих і відновлення працюють із партнерами над розробкою механізмів страхування, а також наданням фінансування, щоб допомогти вразливим країнам активно керувати ризиками стихійних лих за допомогою низки фінансових інструментів.

Наприклад, у 2015 році Вануату отримала 2 мільйони доларів допомоги на

реконструкцію через страховий поліс, придбаний через інший механізм фінансування ризиків, який підтримує Світовий банк, Тихоокеанська ініціатива з оцінки ризиків та фінансування (PCRAFI), лише через сім днів після того, як країна була спустошена циклоном Пем. Виплачена сума хоч і невелика, але у вісім разів більше коштів, передбачених у державному бюджеті на надзвичайні ситуації. Ці гроші відіграли важливу роль у тому, щоб медичні працівники виїжджали в найбільш постраждалі райони для надання життєво необхідної допомоги.[25] Механізми страхування можуть допомогти урядам ізолювати та захистити національні бюджети, а також життя та засоби до існування громадян від наслідків стихійних лих, що зрештою запобіжить зриву зусиль щодо економічного розвитку та зменшення бідності. Стихійні лиха, такі як посухи, повені, урагани та землетруси, щорічно штовхають близько 26 мільйонів людей у бідність.

Спираючись на ці глобальні зусилля, Німеччина, Великобританія, Світовий банк і GFDRR разом із понад 30 неурядовими організаціями та партнерами з приватного сектору започаткували нове глобальне партнерство InsuResilience, співголовуванням якого є Fragile Twenty та G20. Метою цього партнерства є розширення фінансового та кліматичного страхування в країнах, що розвиваються. Він спрямований на стимулювання створення ефективних ринків страхування кліматичних ризиків і розумне використання страхових рішень для людей і активів, що знаходяться під загрозою в країнах, що розвиваються. Було б непогано й Україні приєднатись до такого партнерства.[27]

В переліку проблем зумовлених кліматичними змінами, з якими безпосередньо стикається економіка та сільське господарство в цілому, та в межах даного дослідження, ми зупинились на:

- при потенційній зміні структури землекористування – забезпечення продовольчої. Підвищення температури, в середньому по світу, на 1 градус може викликати наслідки падіння урожайності основних трьох культур таких як пшениця, рис та кукурудза на 10 відсотків;
- проблематика дефіциту і розподілу питної води;

- умови якості життя та здоров'я людей в результаті погіршуються.

Тому, існує гостра потреба у формуванні економічної політики уникнення та або мінімізувати навантаження на сільське господарство в наслідок природніх змін.

Але ефективність економічної політики залежить від впровадження наступних заходів:

- відповідно до прогнозів кліматичних змін прогнозування цих змін та потенційного додаткового економічного навантаження;

- в результаті настання кліматичних змін – економічна оцінка збитків;

- доопрацювання, розробка, апробація та впровадження заходів адаптаційних

у відповідності до настання кліматичних змін

У структурі ВВП країн Східної Європи частка сільського господарства складає від 9 до 16% і займає пріоритетні позиції у питанні енергетичної та продовольчої безпеки цих країн та світу загалом. Для оцінки збитків від зміни клімату існує два основних підходи: економічний аналіз вразливості системи або об'єкту та/або розрахунок вартості впроваджених заходів. Перший випадок виходить із очікуваних наслідків змін клімату (визначаються спеціалістами кліматологами за допомогою складених кліматичних моделей) беруть за основу та оцінюють ймовірність виникнення того чи іншого виду збитку. В другому випадку для оцінки виступають не самі ризики як такі, вартість заходів, направлених на їх мінімізацію або на попередження несприятливих наслідків. Зазвичай нові моделі в собі поєднують ознаки цих двох підходів. Як приклад перший випадок, для оцінки прогнозованих майбутніх наслідків змін клімату здійснюють порівняльний аналіз об'єктів що оцінюють до їх аналогів, що вже існують у інших природніх умовах, що близькі до прогнозованих. Даний підхід був використаний у моделях Р. Мендельсона в межах оцінки наслідків для сільського господарства США внаслідок зміни клімату. [28]

Тому в межах сільськогосподарських культур їх страхування допомагає стабілізувати доходи агровиробників, опосередковано створює умови до

застосування новітніх технологій та збільшує можливість доступу до фінансових ресурсів, через мінімальний ризик банкрутства [29].

Передові закордонні країни виводять страхування на високий щабель оскільки мінімізує ризики аграріїв пов'язаних із зміною клімату. Наразі в зарубіжних країнах існують різні підходи до розвитку агрострахування. Світовим банком проведено порівняльний аналіз основних принципів страхування сільськогосподарських ризиків та також розглянуто які найкраще інструменти страхові є найбільш затребуваними для мінімізації ризиків, це зроблено з метою систематизації подібних підходів.

Проведене дослідження Світовим банком пересвідчило, що глобальні зміни погодних умов дедалі більше роблять зростаючий вплив на сільськогосподарську галузь у різних країнах світу. Агрострахування є одним з найбільш перспективних підходів до забезпечення розвитку даної галузі в умовах кліматичних змін. З'ясовано, що потрібна розробка і внесення в існуючу систему страхування вагомих змін та комплексу нових напрямів розвитку з метою його розвитку та нормального функціонування, також потрібно враховувати обмеженість в часі (глобальні кліматичні зміни впливають на агрономів вже зараз та приносять значні втрати, що можуть навіть привести до банкрутства). [30]

Виходячи з вищенаведеного варто звернути увагу на наступне: аналіз вразливості і потенціалу реагування на кліматичні зміни; використання моделей зміни клімату в прогнозах для тривалого стратегічного планування ризиків; розширення інформації щодо можливих ризиків і збитків серед аграріїв тощо.

Тому для майбутніх продуктивних змін на ринку агрострахування необхідний тісний зв'язок, прозорість та простота у відносинах між трьома страховиками – страховиком, державою та страхувальником, що розширить доступ аграріїв до спектру послуг та дозволить запустити механізми ефективного забезпечення стану сільськогосподарської продукції. Страхова галузь має все більше можливостей для створення прийнятної та керованої «кліматичної економіки» і має допомагати суспільству справлятися з кліматичними ризиками. Страхові компанії повинні зосередитись на підвищенні обізнаності споживачів

про ризики, а також на підвищенні доступності страхових продуктів.

Роль державного сектору в управлінні ризиками стихійних лих також є важливою. Для урядів інших країн посилюється регулювання фінансових ринків з урахуванням перспектив зміни клімату.

Тому для страхових компаній важливо передбачити та адаптувати свої бізнес-моделі до нових кліматичних викликів, що дозволить зберегти їх позиції на страховому ринку. До основних недоліків сучасного агрострахування належать:

- недосконалість законодавства, що регулює діяльність із страхування сільськогосподарської продукції;
- недосконалий механізм державної підтримки страхування сільськогосподарської продукції;
- дорогі страхові послуги зі страхування домашньої худоби без врахування ризиків, запропонованих аграріями;
- відсутність зацікавленості сільськогосподарських товаровиробників у страхуванні як інструменту страхового захисту, а сприйняття страхування як вимушеного засіб для отримання банківського кредиту та державної дотації;
- недостатня кількість стандартних страхових продуктів для страхування різних видів сільськогосподарської продукції, не враховуючих потреби національних аграріїв;
- відсутність єдиних правил страхування, єдиних методик огляду посівів, урегулювання збитків, які передбачають і використання стандартних страхових продуктів, та єдиних підходів до процесу страхування.

Проаналізувавши всі аспекти, які впливають на агрострахування в цілому, можемо схематично зобразити способи покращення та методи стабільності розвитку даної сфери:

Крім того, слід враховувати і той факт, що страхування врожаю не є панацеєю у вирішенні проблеми розвитку аграрного сектору економіки країни. Оскільки необхідна державна підтримка не стільки як субсидіювання сплачених аграріями страхових платежів при страхуванні сільськогосподарської продукції, скільки при фінансуванні дренажних систем депресивних областей.

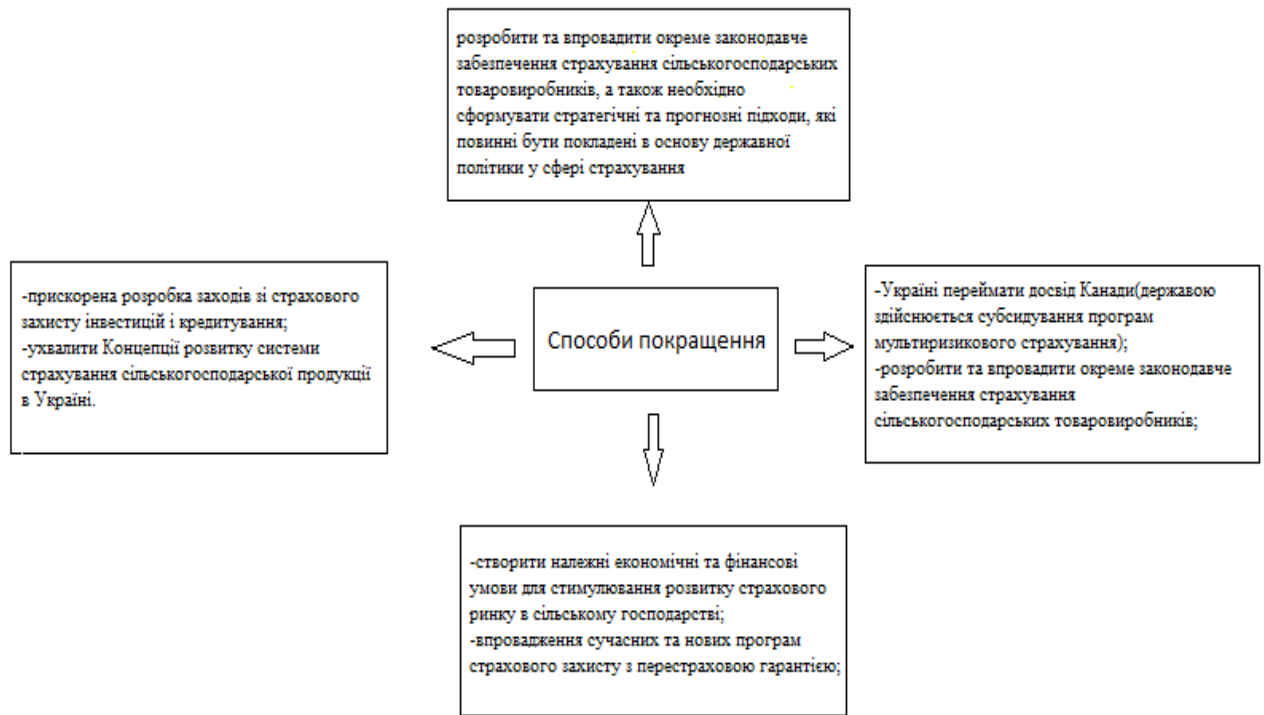

Рисунок 3.2 – Способи покращення та методи стабільності розвитку агрострахування

Джерело: власне узагальнення

Це дозволить не тільки збільшити рівень урожайності сільськогосподарських культур, а й зменшити негативні наслідки вирощування складних культур (наприклад, соняшник, який виснажує землю і вирощувати його можна на одному місці раз на 8 – 10 років).

ВИСНОВКИ

Отже, проаналізувавши теоретично-методичні аспекти та нормативно-правове забезпечення страхування сільськогосподарської продукції, нами були зроблені висновки та обґрунтовані пропозиції щодо побудови моделі покращення засад публічного регулювання та управління з урахуванням принципів соціальної держави та державної політики сільського розвитку.

В Україні ринок аграрних страхових послуг вважається типовим для загальної системи сільськогосподарського страхування, однак все ж таки характеризується обмеженням даних, недостатнім та неадекватним актуарним досвідом страхових компаній, та відсутністю прозорості. Крім того, проведена робота вказує нам він про недостатність фінансування з боку держави, а також поганого координування з боку державних органів. Вони не мають у своєму розпорядженні всіх необхідних даних Ця система не ліцензована належним чином і немає необхідної законодавчої бази.

Окрім цього, захист споживачів послуг агрострахування практично відсутній. Наразі КМУ розуміє всю цінність страхування сільськогосподарської продукції, однак на сьогодні чіткого стратегічного плану уряду щодо покращення середовища не простежується.

Незважаючи на вище зазначені проблеми, існує світовий досвід агрострахування ризиків, який вийшов в світ і може бути запозичений та адаптований до умов України. Принципи раціонального страхування сільськогосподарського виробництва зарубіжних країн, можуть сформулювати основу для позитивних змін у публічному регулюванні агрострахування в най державі. Однак, досвід іноземних країн, може аналізуватися і з раціональної, і з критичної точки зору. Тому що, пряме застосування методів, систем, та умов агрострахування, що використовуються в економічно розвинених державах, в умовах України, може не дати передбачуваних результатів, а іноді і негативно відбитися на інтересах страхувальників.

Тому практичні навички та тенденції розвитку зарубіжних країн в питаннях

страхового захисту аграрного виробництва вимагають певної систематизації.

В порівняльному аналізі, ми бачимо що ринок страхування врожаю агрокультур в Україні розвивається повільно у порівнянні з іншими державами, де агрострахування розвинено на кращому рівні, але все ж таки протягом 2020-2022 років показники попиту страхування сільського виробництва зростають і показують позитивну динаміку.

Для України, із величезним потенціалом сільськогосподарського сектора економіки, на жаль, наразі насиченість ринку агрострахування страховими послугами страхування аграрних ризиків є, безперечно, недостатнім, тому в роботі було запропоновано моделі виправленні цих проблемних питань, а також наведено ряд необхідних змін в чинному законодавстві, для того щоб: існували чітко визначені повноваження і відповідні обов'язки щодо встановлення і досягнення річних завдань із страхування сільськогосподарських ризиків та відкритого щорічного звітування про результати реалізації програми субсидій; щоб агрострахування було об'єднане до системи Державної аграрної політики; дизайн тих форм страхування які затверджені наразі законодавством, відповідали вимогам відповідних міжнародних торгових угод; були ефективні механізми, як б сприяли прозорості та відкритості в взаємодії між зацікавленими учасниками страхування; також непогано б було визначити на держаному рівні правову основу для діяльності Агентства з управління сільськогосподарськими ризиками як структури, в якій реалізовані принципи партнерства між державним і приватним сектором.

В роботі детально проаналізовані проблемні питання страхування як цілісної одиниці, а також окремо досліджено проблемні питання страхування сільськогосподарської продукції в Сумській області та Україні. Такі як відсутність спеціального законодавства, яке б регулювало збитковість в агрострахуванні, відсутність фінансування в сферу страхування з боку держави, нерозповсюдженість та нерозвиненість перестрахування на теренах українського простору, низькі показники страхування та інші...

Обґрунтовано необхідність організаційно-правових змін в сфері

страхування сільськогосподарської продукції на регіональному та місцевому рівнях, а також описаний аналіз тенденцій розвитку публічного адміністрування страхової діяльності.

Враховуючи унікальність та технічну складність агострахування порівняно з іншими формами страхування, органам влади необхідно розробити і запровадити спеціальне регулювання для системи страхування сільськогосподарських ризиків, дизайн системи агострахування має бути таким, у якому б забезпечувалася прозорість ухвалення рішень з максимальним залученням державних органів, страхових компаній та сільгосптоваровиробників тому що на сьогодні, сфера страхування врожаю сільськогосподарських культур в Україні існує без фінансового втручання з боку КМУ, а це призводить до того, що дана система працює за мінімальних обсягів.

Одним із можливих рішень до покращення ситуації в сфері агострахування, могло б стати подання проєкту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України з приводу удосконалення правового регулювання страхування аграрної продукції з державною підтримкою», який передбачає механізм відродження державної підтримки агострахування та отримання на неї коштів за рахунок збільшення ставки податку на дохід за договорами страхування сільськогосподарської продукції на 0,5 в. п.

Таким чином, для майбутньої та ефективної роботи ринку агострахування потрібні тісний взаємозв'язок, простота та прозорість у відносинах між страховиком, страхувальником та державою, що розширить можливості доступу агровиробників до даної послуги та дозволить запустити в державі ефективний механізм страхування сільськогосподарської продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тулуш Л.Д., Прокопчук О.Т. Ринок агрострахування в Україні: тенденції та перспективи. *Економіка АПК*. 2018. № 8. С. 55. <http://eapk.org.ua/contents/2018/08/55> (дата звернення: 04.04.2022).
2. Якубович В.В. Ринок агрострахування України. Проєкт «Розвиток фінансування аграрного сектору в Європі та центральній азії». URL: <http://forinsurer.com/files/> (дата звернення: 12.08.2022).
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 21.09.2022).
4. Climate Risk Early Warning Systems «Projects», 2020–2025. URL: [https://www.crews\(initiative\).org/en/resources/crews](https://www.crews(initiative).org/en/resources/crews) (дата звернення: 21.09.2022).
5. Insurance Industry Outlook, 2019 / Deloitte US. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/financial-services/articles/insurance-industry-outlook.html> (дата звернення: 12.08.2022).
6. Guy Carpenter Обзор мирового рынка страхования и перестрахования сельскохозяйственных рисков. URL: <http://forinsurer.com/public/06/11/10/2702> (дата звернення: 21.09.2022).
7. Сосенко Е.В. Перестрахование сельскохозяйственных рисков в Украине URL: <http://forinsurer.com/public/07/04/13/3009> (дата звернення: 25.09.2022).
8. Страховики назвали основні причини впровадження інновацій в страховій сфері. *Страхова справа*. 2018. № 3 (71). С. 36.
9. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. №435-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. (дата звернення: 24.09.2022).
10. Седрік Германн Агрострахування - потенціал для сталого розвитку рослинництва в Україні. *Огляд аграрної політики*. 2018. Вип. 1. URL: https://www.apd-ukraine.de/images/2018/APR/APD_AFPR_01_2018_ukr.pdf (дата звернення: 24.09.2022).

11. Павленчик Н.Ф. Економічний розвиток аграрних підприємств на засадах диверсифікації їх діяльності. *Економіка АПК*. 2019. № 2. С. 57
12. Департамент нагляду за ринком небанківських фінансових послуг. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article (дата звернення: 24.09.2022).
13. Keeps America Growing: Crop Insurance Acreage Sets New Mark in 2017. February 6, 2018. URL: <https://cropinsuranceinamerica.org/crop-insurance-acreage-sets-new-mark-2017/> (дата звернення: 24.09.2022).
14. US Department of Agriculture «Helping USDA Manage Long». URL: <https://www.usda.gov/topics/biotechnology> (дата звернення: 08.09.2022).
15. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. №1877-IV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> (дата звернення: 08.09.2022).
16. Третяк К. В. Агрострахування: зарубіжний досвід та ресурси щодо його імплементації в українську страхову практику. *Ефективна економіка*. 2019. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6828> (дата звернення 11.10.2022).
17. Сич О.А. Страховий ринок: сучасні виклики в умовах глобалізації. *Матеріали міжнародного науково-практичного семінару Львівського Національного Університету (18-99 травня 2017 р.)*. Львів, 2017. 194 с.
18. Classical and index insurance products for the crop sector. URL: <http://magazinefaaf.org.ua> (дата звернення 11.10.2022).
19. Маслак О.М., Барбіна А.О. Поняття та елементи системи публічного адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції. *Менеджмент ХХІ століття: глобалізаційні виклики: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 19 травня 2022 р. Полтава : ПДАУ, 2022. 1293 с. С. 662-665.*
20. Громов О. Потерпілі від руйнації без допомоги не залишаться / Урядовий кур'єр. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/poterpili-vid-rujnaciyi-bez-dopomogi-ne-zalishatsy/> (дата звернення: 15.10.2022).
21. Через війну на Сумщині під у 2022-му буде засіяно лише 91% площ від

минулорічних. *Голос України*. 19 травня 2022 р. URL: <https://ukragroconsult.com/news/cherez-vijnu-na-sumshhyni-pid-u-2022-mu-bude-zasiyano-lyshe-91-ploshh-vid-mynulorichnyh/> (дата звернення: 15.10.2022).

22. Кривцун І.М. Сучасне страхування: тенденції та ризики. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 1058-1062. URL: http://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/158.pdf (дата звернення: 15.10.2022).

23. Огляд страхового ринку України за I півріччя 2018 року. Звіт Нацкомфінпослуг. *Страхова справа*. 2018. № 3 (71). С. 4–15.

24. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. №1365. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF#Text> (дата звернення: 24.09.2022).

25. Як забезпечити стабільність агробізнесу? / Агροстрахування. 30 листопада 2022 р. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ahrostrakhuvannia/item/8148-iak-zabezpechyty-stabilnist-ahrobiznesu.html> (дата звернення: 24.09.2022).

26. Татаріна Т. В. Перспективи розвитку агροстрахування в Україні: *збірник тез доповідей X міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний ресурс страхового ринку в сучасних умовах» (4–5 грудня 2018 р.)* Київ, 2018. 204 с.

27. Food and Agriculture Organization of the Unated Nations «Climate Change», URL: [http://www.fao.org/climate\(change/en](http://www.fao.org/climate(change/en) (дата звернення: 20.11.2022).

28. Миколаєнко М.Ф. Правила добровільного страхування сільськогосподарської продукції. URL: http://ings.com.ua/wp-content/uploads/2015/12/pravila_silhoz.pdf (дата звернення: 22.11.2022).

29. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 24.05.2022).

30. Жмурко І.А. Ризики в аграрному секторі та необхідність їх страхування. *Економічний дискурс: Міжнародний науковий журнал*. 2017. Вип. 1. С. 42-49. URL:

http://sophus.at.ua/ED_2017_1/zhmurko_inna_riziki_v_agrarnomu_sektori_ta_neobkhi.pdf (дата звернення: 22.11.2022).

31. Барбіна А.О. Проблемні питання публічного адміністрування в сфері агрострахування: збірник тез Всеукраїнської студентської наукової конференції, присвяченої Міжнародному дню студента, СНАУ, 14-18 листопада 2022 року, м. Суми, 2022. С. 268.

32. Страхування з державною підтримкою – новий інструмент підтримки аграріїв / /LexInform: Правові та юридичні новини, юридична практика, коментарі URL: <https://lexinform.com.ua/zakonodavstvo/strahuvannya-z-derzhavnoyu-pidtrymkoyu-novuj-instrument-pidtrymky-agrariyiv/> (дата звернення: 22.10.2022).

33. Віленчук О. М. Організаційно-економічні засади формування та функціонування ринку аграрного страхування: Дис... докт. економ. наук: 08.00.03. Житомирський національний агроекологічний університет Міністерства освіти і науки України. Житомир, 2019. 536 с. URL: http://znau.edu.ua/images/public_document/2019. (дата звернення: 22.10.2022).

34. Страхування фермерів від кліматичних ризиків допомагає боротися з голодом у світі. 15 липня 2021 р. Страхування фермерів від кліматичних ризиків допомагає боротися з голодом у світі / Новини АПК. Головні фермерські новини України (seeds.org.ua). URL: <https://www.seeds.org.ua/straxuvannya-fermeriv-vid-klimatichnix-rizikiv-dopomagaye-borotisya-z-golodom-u-sviti/> (дата звернення: 22.10.2022).

ДОДАТКИ

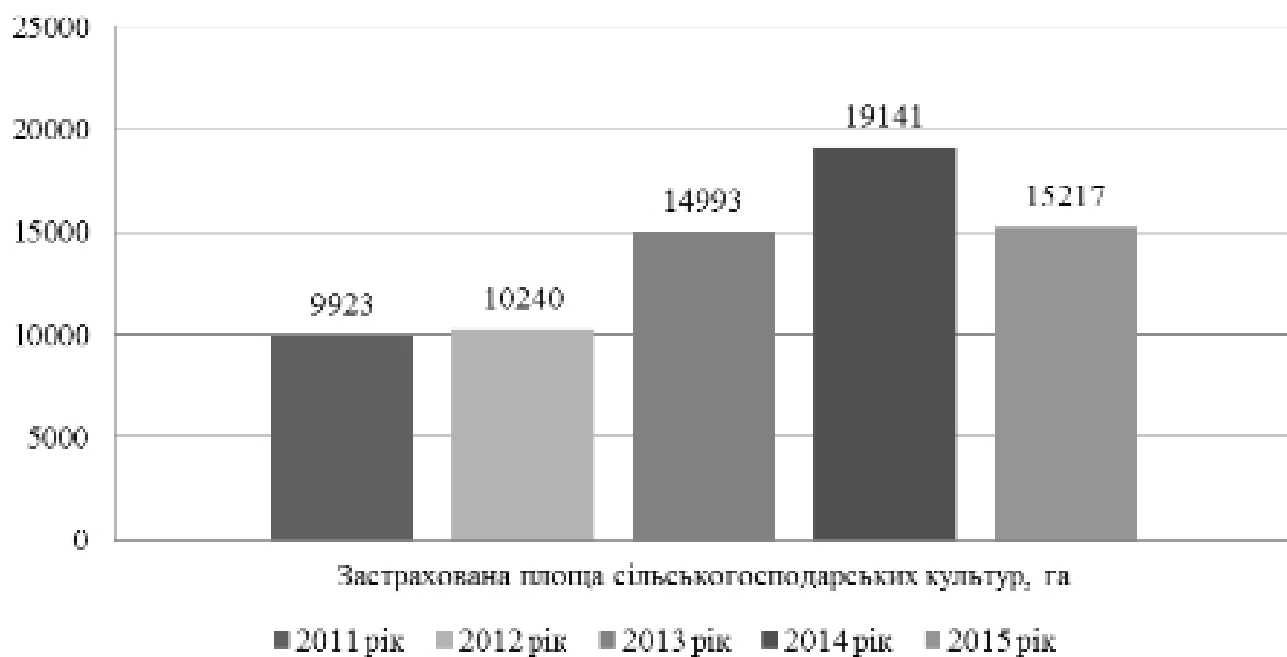
ДОДАТОК А**ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Рисунок А.1 - Застрахована площа сільськогосподарських культур (га) у Сумській області у 2011-2015 роках

ДОДАТОК Б

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКЛАДІВ СТРАХУВАННЯ В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ

На сьогодні в м Суми мають ліцензії та активно здійснюють такі страхові приватні компанії:

МетЛайф (здійснює добровільне медичне страхування персоналу, страхування співробітників від нещасних випадків, добровільне медичне страхування (ДМС), страхування від нещасного випадку, страхування дітей, страхування життя);

АРКС (здійснює добровільна автоцивілки, добровільне медичне страхування (ДМС), КАСКО, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування власного майна та нерухомості, страхування життя, туристичне страхування);

Арсенал: страхування (іпотечне страхування, добровільне медичне страхування персоналу (ДМС), КАСКО, обов'язкове страхування відповідальності власників небезпечних об'єктів, ОСЦПВ, страхування авіаційних ризиків, страхування відповідальності нотаріусів, страхування вантажів, страхування водного транспорту, страхування залізничного транспорту, страхування майна підприємства, страхування посівів та врожаю, страхування співробітників від нещасних випадків, страхування спеціалізованої техніки, страхування товарних запасів, страхування фінансових ризиків);

АСКА (добровільне медичне страхування (ДМС), Зелена картка, КАСКО, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування власного майна та нерухомості, страхування дітей, страхування спортсменів, туристичне страхування, страхування вантажів, страхування майна підприємства, страхування посівів та врожаю, страхування співробітників від нещасних випадків, страхування спеціалізованої техніки, страхування тварин, страхування товарних запасів);

Брокбізнес (здійснює добровільна автоцивілки, добровільне медичне страхування (ДМС), КАСКО, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування власного майна та нерухомості, страхування життя, туристичне страхування);

ВУСО (здійснює добровільна автоцивілки, добровільне медичне страхування (ДМС), КАСКО, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування власного майна та нерухомості, страхування життя, туристичне страхування, страхування спеціалізованої техніки, страхування тварин, страхування товарних запасів);

Гарантія (добровільна автоцивілка, добровільне медичне страхування (ДМС), КАСКО, медичний захист в дорозі, нещасний випадок, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування відповідальності власників зброї, страхування відповідальності власників собак, страхування відповідальності перед третіми особами, страхування власного майна та нерухомості, туристичне страхування);

Гардіан (медичний захист в дорозі, нещасний випадок, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування відповідальності власників зброї, страхування відповідальності власників собак, страхування відповідальності перед третіми особами, страхування власного майна та нерухомості, туристичне страхування), Еталон(медичний захист в дорозі, нещасний випадок, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування відповідальності власників зброї, страхування відповідальності власників собак, страхування відповідальності перед третіми особами, страхування власного майна та нерухомості, туристичне страхування);

Княжа (автозахист в Європі, КАСКО, обов'язкове страхування відповідальності власників небезпечних об'єктів, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування відповідальності автоперевізників, страхування відповідальності нотаріусів, страхування відповідальності під час перевезення небезпечних вантажів, страхування майна підприємства, страхування співробітників від нещасних випадків);

Країна (ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування відповідальності власників зброї, страхування відповідальності власників собак, страхування відповідальності перед третіми особами, страхування власного майна та нерухомості, туристичне страхування);

Омега (ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування відповідальності власників зброї, страхування відповідальності власників собак, страхування відповідальності перед третіми особами, страхування власного майна та

нерухомості, туристичне страхування);

Оранта (страхування відповідальності перед третіми особами, страхування власного майна та нерухомості, туристичне страхування), Еталон(медичний захист в дорозі, нещасний випадок, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування відповідальності власників зброї);

Перша (страхування відповідальності перед третіми особами, страхування власного майна та нерухомості, туристичне страхування),

Еталон (медичний захист в дорозі, нещасний випадок, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування відповідальності власників зброї);

ПЗУ Україна (страхування відповідальності перед третіми особами, страхування власного майна та нерухомості, туристичне страхування), Еталон(медичний захист в дорозі, нещасний випадок, ОСЦПВ (Автоцивілка), страхування відповідальності власників зброї.

Додаток В

АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

1. Маслак О.М., Барбіна А.О. Поняття та елементи системи публічного адміністрування в сфері страхування сільськогосподарської продукції. *Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики*: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 19 травня 2022 р. Полтава : ПДАУ, 2022. 1293 с. С. 662-665.

Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний аграрний університет
Департамент агропромислового розвитку Полтавської ОВА
ІНЦ «Інститут аграрної економіки» НААН України
ГО «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Сумський національний аграрний університет
ТОВ «Науково-виробничий центр сертифікації,
метрології та стандартизації»
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Science and research institute of social and economic development (Чехія)
Leibniz institute of agricultural development
in transition economies (Німеччина)
International centre for enterprise and sustainable development (Гана)
ISMA University (Латвія)
Administration of the universidad Carlos III de Madrid (Іспанія)
School of marketing, UNSW business school UNSW Sydney (Австралія)
Кооперативно-торговий університет Молдови
Євразійський національний університет ім. Л. Н. Гумільова (Казахстан)

Матеріали

VI Міжнародної науково-практичної конференції
«Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики»

19 травня 2022 р.

Полтава 2022

A. Halynska, Zhao Bingxu	
REFORM AND INNOVATION OF CHINA'S STADIUM SYSTEM ...	632
V. Гаркавий, О. Морозова	
РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ РОБОТИ РОСЛИННИЦЬКИХ	
ГАЛУЗЕЙ В УКРАЇНІ	635
O. Hridin	
KEY ASPECTS OF FINANCING SOCIAL PROTECTION	
OF THE POPULATION OF UKRAINE	637
T.B. Данько	
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЕКОСИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТУ	
ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	641
C.П. Дунда, Д.О. Борисов	
ПРОБЛЕМИ ПІДПРИЄМСТВ МОЛОЧНОЇ	
ПРОМИСЛОВОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	643
V.O. Занора, Л.О. Прохорова	
РОЗВИТОК КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОРГАНІВ	
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ОБ'ЄДНАНОЇ	
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	646
L.C. Іванова	
ГОЛОВНІ АСПЕКТИ ВІДТВОРЕННЯ ЛЮДСЬКОГО	
КАПІТАЛУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ	
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ	648
O.B. Калініченко, О.М. Тищенко	
ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ СЛУЖБОВОЇ	
ЛОЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ОКРЕМИХ	
ЕЛЕМЕНТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	651
G.I. Kapinos, K.L. Lariionova, A.O. Bakovec	
ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ СКОРОЧЕННЯ ТРИВАЛОСТІ	
ВИРОБНИЧОГО ЦИКЛУ У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ	653
O.M. Кубецька, Д.Ю. Савченко	
УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДАМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	
В СУЧАСНИХ УМОВАХ	656
A.B. Литвиненко	
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО	
РОЗВИТКУ КРАЇНИ: НЕОБХІДНІСТЬ КОРЕГУВАННЯ	
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	658
O.M. Маслак, А.О. Барбіна	
ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО	
АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ СТРАХУВАННЯ	
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	662
A.Yu. Мунько, Н.В. Нікішина	
ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР	665

Продовження Додатку В

економіки є активна роль держави в утворенні рівних можливостей активної участі населення у ринковій економіці. Ринкова трансформація економіки потребує радикальної модифікації функцій держави у господарчій діяльності. Необхідно створення інституційних, економічних та соціальних передумов приватного підприємництва, формування конкурентного середовища, а також стимулів до активізації стратегічно важливих напрямків розвитку.

Список використаних джерел:

1. Інституціональна архітектура і динаміка економічних преобразованій / [под ред. д-ра экон. наук А. А. Грищенко]. – Х. : Форт, 2008. – 928 с.
2. Шевчук Ж.А. Інституційні зміни та їх впровадження в Україні // Причорноморські економічні студії. – 2019, Випуск 38-1, стор. 24-27.
3. Петракова К. Інституційні аспекти взаємозв'язку економіки і політики в перехідному суспільстві // Теорія та історія державного управління. – 2015. – Вип 3(26), - стор. 42 - 49.
4. Економічний розвиток України: інституціональне та ресурсне забезпечення: монографія / [О.М. Алімов, А.І. Даниленко, В. М. Трегубчук та ін.]. - Київ : Об'єднаний ін-т економіки НАН України, 2015. - 540 с.

О.М. Маслак, к.е.н., доцент,
А.О. Барбіна, здобувач вищої освіти

Сумський національний аграрний університет

ПОНЯТТЯ ТА ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

На сьогодні сфера страхування сільськогосподарської продукції користується великим попитом серед багатьох українських аграріїв, адже вона має на меті захист інтересів учасників страхових відносин шляхом грошового відшкодування збитків, які були отримані внаслідок настання страхового випадку.

Якщо проаналізувати останні дослідження і публікації у сфері страхування сільськогосподарської продукції, то можемо прийти до висновку, що багато фахівців провідних галузей звертались до цього питання, а саме: М.О. Копиця, А. М. Статівка, В. Ю. Юркевич, М. В. Шульга, В. П. Жушман, і ряд

662

інших. Їх праці свідчать про те, що одночасно відсутність законодавчого закріплення категорій «публічне адміністрування» та «страхування сільськогосподарської продукції», їх невизначеність та співвідношення з один з одним залишає ряд проблем як теоретичного, так і практичного змісту.

Слід зазначити, що поняття системи публічного адміністрування тісно пов'язане з категорією «страхування сільськогосподарської продукції», адже держава здійснює публічне адміністрування сільського господарства через свій специфічний механізм, який має в своєму складі декілька елементів, а саме: механізму державної підтримки – надання сільськогосподарському товаровиробнику грошової допомоги у вигляді дотацій та субвенцій, у порядку передбаченими нормативно- правовими та діючими актами України. Публічне адміністрування у сфері страхування є важливою складовою публічного управління, адже воно полягає в діяльності суб'єктів публічної влади. Їх діяльність реалізується впровадженням законів та інших нормативно правових актів, які приймаються у вигляді адміністративних рішень, що впливають на забезпечення інтересів всіх суб'єктів страхової діяльності та надання певних адміністративних послуг учасникам страхового ринку, які встановлені законодавством. [2, с. 260-265]

Ці відносини регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, Законом України «Про страхування», Законом про «Державний бюджет України на відповідний рік» Законом України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України», та іншими.

Публічне управління та адміністрування є складовою частиною державного управління в Україні, і спрямовано воно на суспільні сфери, галузі, різновиди відносин у державі [1, с. 88-94]. Саме тому механізми, що притаманні системі публічного управління та адміністрування, є механізмами державного управління.

В страхуванні ризиків сільського господарства, сільськогосподарської продукції та підприємницької діяльності важливу роль відіграє публічне адміністрування, хоча це є і

663

новизною для національного законодавства. Насамперед, органи законодавчої, виконавчої та місцевої влади, втілюючи свої повноваження, відповідно до норм чинного законодавства керуються безпосередньо принципами публічного адміністрування, серед яких: прозорість та публічність, прогнозованість та послідовність, справедливості та ефективності, цільове спрямування державної підтримки та виступають в ролі суб'єктів адміністрування [4]. Тобто, ефект від страхування сільськогосподарського продукту в Україні буде залежати від механізму публічного адміністрування, який впроваджується через реалізацію потрібних умов для виконання сільськогосподарської діяльності, а також підвищення доброякісності та конкурентоздатності сільськогосподарської продукції з метою зменшення природно-кліматичних та економічних ризиків сільськогосподарського виробництва та надання гарантій щодо харчової безпеки держави.

Отже, дослідження правових аспектів державного страхування сільськогосподарської продукції вказує на те, що наразі публічне адміністрування є актуальним та необхідним [3, с. 242-250].

Взагалі, аналізуючи доцільність публічного адміністрування у сфері страхування сільськогосподарської продукції, можемо зрозуміти, що однією з передових проблем для процвітання страхування сільського господарства та продукції в Україні є відсутність зацікавленості держави в страхуванні сільськогосподарської продукції, через це велика кількість виробників не можуть через фінансові труднощі укладати добровільні договори страхування сільської продукції [1, с. 88-94].

Підбиваючи підсумок, можемо стверджувати, що публічне адміністрування у сфері страхування сільськогосподарської продукції є важливим елементом публічного управління, адже його зміст полягає в реалізації повноважень органів публічної адміністрації, які забезпечують інтереси суб'єктів страхових відносин. Також органи публічної адміністрації надають адміністративні послуги суб'єктам страхової діяльності шляхом прийняття адміністративних актів (нормативно-правових та оперативних актів, проведення ревізій, консультацій та ін.).

664

Отже, слід особливу увагу приділити дослідженню досвіду світових країн та країн Євросоюзу щодо публічного адміністрування страхування ризиків у сільськогосподарському виробництві.

Список використаних джерел:

1. Мерзляк А. В., Павелко Н. І. Державна підтримка розвитку страхування сільськогосподарської продукції в Україні. *Держава та регіони. Серія «Державне управління»*. 2013. № 1, С. 88-94.
2. Сокол С.В. Змішане страхування сільськогосподарських ризиків: держава та аграрний страховий пул. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць*. 2014. Випуск 40. С. 260-265.
3. Осьмьоркіна Н. Актуальні проблеми страхування сільськогосподарського виробництва в Україні. *Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія «Економіка АПК»*. 2013. № 20(1). С. 242-250.
4. URL: <http://pgpjournal.kiev.ua/archive/2020/9/18.pdf>

А.Ю. Мунько, к.держ.упр.

Н.В. Нікішина, здобувачка вищої освіти
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР

Корупція, як зазначається в Енциклопедії державного управління – «це використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей із метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди такій особі або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам із метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних з цим можливостей [0, с. 319]»; зловживання владою заради власної вигоди [0]; зловживання владою державним службовцем з метою отримання приватної вигоди [0]; поведінка, що відхиляється від норми, яка є панівною у дійсності чи вважається такою у певному контексті, наприклад, політичному і являє собою девіантну поведінку, пов'язану з конкретною мотивацією, отриманням приватної

665

Закінчення Додатку В

2. Барбіна А.О. Проблемні питання публічного адміністрування в сфері агрострахування: збірник тез Всеукраїнської студентської наукової конференції, присвяченої Міжнародному дню студента, СНАУ, 14-18 листопада 2022 року, м. Суми, 2022. С. 268.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ, ПРИСВЯЧЕНОЇ МІЖНАРОДНОМУ ДНЮ СТУДЕНТА

(14 - 18 листопада 2022 р.)

Суми – 2022

Сумський національний аграрний університет

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента (14-18 листопада 2022 р.)

Санжко А.А. Доценок В.С. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДОДАТКУ ДІЯ – НЕМА.....	229
Положий Д. МАЙБУТНЄ СОНЯЧНОЇ ЕНЕРГІЇ.....	230
Коренев Ю. ПРОБЛЕМА ПЕРІОДИЗАЦІЇ ЕТАПІВ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ.....	231
Черненко Д. А. ДИЗАЙН УПАКОВКИ – «ОБЛИЧЧЯ» БРЕНДУ.....	232
Азарова К.Р. ПЛАНУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	233
Онищенко Д.В. НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ РИНКОВИХ МОЖЛИВОСТЕЙ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	234
Особливостей М. В. ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	235
Тимченко І.О. ДІЯКІ ПІДХОДИ ДО РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	236
Лугоська А. О. МАРКЕТИНГОВА ЦІНОВА ПОЛІТИКА.....	237
Томашук М.С. УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМ МАРКЕТИНГОМ.....	238
Тимченко Т.А. ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	239
Януш П. В. РЕКЛАМНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	240
Калинчук А.С. ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	241
Олійник Д.Ю. МАРКЕТИНГ ПЕРСОНАЛУ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	242
Полова А.В. СУТНІСТЬ ТА ЕТАПИ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ ТОВАРУ.....	243
Li Zhonglin AGRICULTURAL ECONOMIC INVESTMENT MANAGEMENT UNDER THE BACKGROUND OF GLOBALIZATION: LITERATURE REVIEW.....	244
Li Zongheng, Li Zhuran MULTI-DOMAIN COLLABORATIVE PATH STUDY OF PUBLIC SERVICE SUPPLY IN THE ETHNIC MINORITY AREAS OF SOUTHWEST CHINA.....	245
Zhang Wenxi THE CONCEPT OF "EDUCATIONAL INNOVATION": HISTORIOGRAPHICAL REVIEW.....	246
Zhao Hejun MODERN PROBLEM OF CHINA'S VOCATIONAL EDUCATION.....	247
Анісімова Д.М. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	248
Кудрина А.В. СУЧАСНА СТРУКТУРА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕТОДІВ МЕНЕДЖМЕНТУ.....	249
Адамківчак М.Д. ЯКІСТЬ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ В УКРАЇНІ У ДИСТАНЦІЙНОМУ РЕЖИМІ.....	250
Банькозуд В.О. МАЛЕ ПІДПРИЄМСТВО В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ТА ВОЄННОГО СТАНУ.....	251
Васютенко Б.П. ПРИБУТОК ІНВЕСТИЦІЙ В КРИПТОВАЛЮТУ.....	252
Гребенюк А.А. ДОХОДНІСТЬ CREDIT AGRICOLE BANK ЯК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДАННЯ НИМ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ АГРАРНОМУ СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	253
Диряк А.С. ПЕРЕВАГИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЛІЗІНГОВИХ ВІДНОСИН НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ.....	254
Смирненко С.В. СУЧАСНА РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	255
Костюченко С.В. СУЧАСНА РОЛЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	256
Майнко І.О. ПЕНСИЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	257
Пондмар А.Р. СУЧАСНИЙ СТАН ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ЗАХИСТУ.....	258
Різнченко О.І. НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ У ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	259
Сколов С.С. ВЗАЄМОВІЗДІЙ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	260
Сосонко І.О. СУЧАСНА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ПОТЕНЦІАЛ ВІДНОВЛЕННЯ ПІСЛЯ ВІЙНИ.....	261
Тютюнник В.О. РОЗВИТОК РІНТЕШ - РИНКУ УКРАЇНИ.....	262
Черненко Д.В. ВПЛИВ ПЕРЕКАЗІВ ЗАРОБІТЧАН НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ.....	263
Штещенко І.Ю. ФІНАНСОВА СТИКІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ТА КЛЮЧОВІ УМОВИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	264
Пугач Ю.В. ЕКОНОМЕТРИЧНІ ПІДХОДИ МАШИНОГО НАВЧАННЯ У МОДЕЛЮВАННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ.....	265
Чуб К. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОМПОНЕНТНОЇ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ ОСВІТИ ТА ЇЇ РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ.....	266
Максименко О.В. ОСОБЛИВОСТІ ПОСТРЕФОРМАЦІЙНОГО ПЕРІОДУ РОБОТИ МЕДИЧНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ПОВНОМАЩТАБНОГО ВОТРОПНЕННЯ.....	267
Барбіна А.О. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ АГРОСТРАХУВАННЯ.....	268
Михайліченко Н. В. ПЕРЕВАГИ ПРИВАТНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ВИГОДИ ДЕРЖАВИ В ЇЇ РОЗВИТКУ.....	269
Wen Peng INCREASING THE LEVEL OF COMPETITIVENESS OF THE ENTERPRISE.....	270
Gou Ruiliang FOUNDATIONS OF ENSURING THE EFFECTIVENESS OF PERSONNEL MANAGEMENT.....	271

Рекомендовано до друку науково-координаційною радою Сумського національного аграрного університету (протокол № 5 від 25.11.2022 р.)

Редакційна рада:

Ладика В.І., академік НААН України
Данилюк Ю.І., д.е.н., професор
Пасіко О.В., к.е.н., доцент

Редакційна колегія:

Бричко А.М., к.е.н., доцент
Михайліченко М.А., к.і.н., доцент
Кисельов О.Б., к.с.-г.н., доцент
Шаромда О.І., д.вет.н., доцент
Србібік Н.М., к.т.н., доцент
Масик І.М., к.с.-г.н., доцент
Степанова Т.М., к.т.н., доцент
Соларьов О.О., к.т.н., доцент

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента – (14-18 листопада 2022 р.) – Суми, 2022. – 432 с.

У збірку увійшли тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції студентів і аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента.
Для викладачів, студентів, аспірантів.

© Сумський національний аграрний університет, 2022

Сумський національний аграрний університет

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів, присвяченої Міжнародному дню студента (14-18 листопада 2022 р.)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В СФЕРІ АГРОСТРАХУВАННЯ

Барбіна А.О., студ. 2м курсу ФЕІМ
Науковий керівник: доц. О. М. Маслак
Сумський НАУ

В системі агрострахування, страхування сільськогосподарських ризиків на сучасному етапі розвитку економіки, має вагомий значення для функціонування аграрного сектору в цілому та виробництва сільськогосподарської продукції, як його складової. Це пов'язано з тим, що спектр страхових випадків в аграрному бізнесі, за якими передбачається страхове відшкодування виключає, як об'єкти виробництва, так і наслідки змін кліматичних та погодних умов. Зважаючи на це перед надавачами страхових послуг постає питання розробки страхових продуктів, які б забезпечували вимоги агропривибачів та давали можливість ефективно працювати.

В напрямку активізації ринку страхових послуг аграрному бізнесу держава відіграє велике значення, як у питаннях доступу страхових компаній для надання відповідних послуг, так і в забезпеченні контролю над діяльністю цих компаній. Наразі все більшою актуальністю набувають питання публічного адміністрування, яке поєднує елементи контролю над дієвістю нормативно-правової бази та ефективності діяльності основних інституцій на ринку агрострахування. Публічне адміністрування у сфері агрострахування є новітньою для теоретичних досліджень вітчизняних науковців. З одного боку, в межах реалізації реформи децентралізації влади, як виконавчі органи державної влади, так і ОМС, реалізуючи визначені функції та повноваження, керуються безпосередньо принципами публічного адміністрування та виступають в ролі публічної адміністрації. З іншого боку, розробка державної політики щодо аграрного страхування також може бути розглянута як один з напрямків публічного адміністрування. Розгляд останнього питання наразі є актуальним та практично спрямованим.

Основним законом, який забезпечує можливість суб'єкта господарювання здійснювати страхову діяльність, в тому числі на аграрному ринку, є Закон України «Про страхування». Ліцензування страхової діяльності, яке передбачає безпосередню видачу ліцензій, здійснюється Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг. Процедура отримання ліцензії включає виконання вимог нормативно-правових актів, що регулюють страхову діяльність, та безпосереднє отримання ліцензії та анулювання на визначених законодавством підставах.

Актуальним питанням в сфері агрострахування на сьогодні стоїть недостатнє розуміння фермерів та суб'єктів «агросектору» відомості можливого страхування. Як правило, складається уява, що страхування доречне тільки при отриманні банківських кредитів. Так, на сьогодні і дієсно, щоб взяти кредит в банку на придбання сільськогосподарської техніки для використання її в майбутньому для обробки та підготовки ґрунту, заготівлі кормів, посівів та збирання врожаю, а також для утримання домашніх тварин, необхідно отримати страховку у страховика, який має на такий вид страхування спеціальну ліцензію. Також, наприклад, щоб купити майно (агросклад, нежитлове приміщення, ферму і інше майно) яке буде використовуватись в аграрних цілях, необхідно теж майно застрахувати. Земля, як об'єкт аграрного сектору, при покупці в кредит під посів або для вирощування сільськогосподарської продукції, також обов'язково має бути застрахована.

Ще одним питанням, яке лежить в площині активізації агропривибачів є державна підтримка галузі та страхування сільськогосподарської продукції. У 2012 році було ухвалено Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою», в якому закладено основи страхування з урахуванням специфіки агропривибачів в Україні. Незважаючи на формально прописане право на державну підтримку в сфері страхування сільськогосподарської продукції, даний вид регулювання фактично скасував лише в 2012 році, оскільки в державних бюджетах наступних років кошти на державну підтримку страхування сільськогосподарської продукції не було передбачено. На противагу Україні, в Польщі держава бере на себе відповідальність за підтримку Страхового гарантійного фонду, через який здійснюється виплата страхового відшкодування збитків в межах договорів обов'язкового страхування, в тому числі і за договорами з аграрними підприємствами та фермерами.

Можливим вирішенням питань довіри фермерів та суб'єктів «агросектору» до держави щодо необхідності страхування своєї діяльності в цілому буде: доопрацювання законодавства, що регулює діяльність з страхування сільськогосподарської продукції; збільшення обсягу пропозиції страхових послуг, які відповідають потребам сільськогосподарів; доступність інформації, необхідної для обчислення та управління ризиками; стандартизація страхових продуктів тощо.

Щодо інших проблемних питань побудови державної політики в частині підтримки аграрного сектору економіки шляхом розвитку агрострахування, слід визначити відсутність у страхових компаній можливості працювати на ринку цінних паперів для збереження вартості власних активів; наявність значних вимог щодо отримання ліцензій на право здійснення страхування окремих видів активів, в тому числі, землі; висока невизначеність природно-кліматичних ризиків, яка обумовлює високу вартість даного виду страхування та недоступність для агропривибачів тощо.